

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE.

Člani „Zadružne zveze“ dobivajo list brezplačno.

Cena listu za nečlane po štiri krome na leto; za pol leta dve kroni; za četrt leta eno krono; za člane zvezinih zadrug po tri krome na leto. Posamezne številke 20 vin.

Sklep urejevanja 5. in 20. vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo. — Cene inseratom po 20 h od enostopne petit - vrste, za večkratno insercijo po dogovoru.

Telefon štev. 216.

V Ljubljani, 10. decembra 1908.

C. Kr. poštne hran. št. 64.846
Kr. ogrske „ „ „ 15.648

Vsebina: Boj med trusti in ljudstvom v Ameriki. Zakaj peša tu in tam kaka mlekarstva zadruga? Pašne zadruge za mlado živino na Saksonskem. Mlekarstvo v Švici. Hranilnica in posojilnica na vsakem kmetijskem dvorišču. Nekaj nasvetov za sadjerejce. O odstavljanju telet. Kronika Zadružne zveze. Zadružni pregled. Gospodarske drobtine. Pregled poslovanja Posojilnic in Hranilnic. Računski zaključki. Občni zbori. Inserati.

Boj med trusti in ljudstvom v Ameriki.¹⁾

Ako hočemo umeti globlje vzroke krizi, ki je v zadnjih mesecih pretresala gospodarsko življenje Amerike, moramo ne glede na finančno-tehnične težkoče ozreti se na boj med trusti in ljudstvom kot na zadnji vzrok. Ravno ta boj je uničil zaupanje ljudstva do stalnosti gospodarskega reda in tistih industrijskih in finančnih zavodov, ki se smatrajo kot njega nositelji. Ker pa sloni finančno življenje v Ameriki na široko razpredenem kreditnem sistemu, je moralo uničenje tega zaupanja onemogočiti mirni razvoj vseh finančnih transakcij, ki je mogoč v normalnih razmerah ravno vsled ljudskega zaupanja. Ko je zginilo to zaupanje in se je v večjem obsegu zahtevalo plačevanje v gotovini namestu kreditiranja, tedaj se je pokazalo, da tvori gotovi denar v deželi silno majhen del onih vsot, ki so bile dotlej v prometu, ne da bi bilo treba pritegniti gotovi denar, in v stisko zašli finančni zavodi si vkljub največjemu trudu in za najvišje diskonte rate niso mogli nabaviti potrebnega kovanega denarja, katerega je zahtevalo prestrašeno občinstvo. Tako si je razlagati, da so taki zavodi, katerih položaj je bil prav dober, bili prisiljeni za nekaj časa ustaviti plačevanje ter so mogli še le čez mesec zopet pričeti s poslovanjem in izpolniti svoje obveznosti. Vse to pa je vplivalo na industrijsko življenje samo. Tovarne so zaprli, delavce odpustili in poprej tako cvetoča dežela je begala v težki krizi. Poslednji vzrok vsemu je iskati, kakor že omenjeno, v boju med trusti in ljudstvom.

Po končani španski vojski koncem devetnajstega stoletja se je poprej tako počasno koncentracijsko gibanje polotilo vsega obrtnega življenja v deželi. V najvažnejših industrijah so se poprej samostojne in med seboj v konkurenčnem boju živeče družbe zedinile v veliko zveze, bodisi tako, da je kaka vodilna družba si pridobila večino akcijskih ostalih družb in na ta način obvladala njihovo gospodarsko politiko, bodisi tako, da so se vsa podjetja še tesneje spojila v eno veliko akcijsko družbo, ki je s tem dejanski zavzela monopolno stališče. Od tedaj vlada Ameriko več velikih industrijskih družb. V sladkorni proizvodnji dežele odločuje „American Sargan-Company“, pridelovanje petroleja ima v oblasti „Standard Oil Trust“, katerega glavnic se ima ravno sedaj povišati na 600 milijonov dolarjev, „Tobacco-Trust“ ima v rokah tobačno industrijo, „Steeltrust“ pa pridobivanje železa. S tem, da so se te industrije združile, je bilo možno prihraniti mnogo obratnih stroškov. Na eni strani so se mogla opustiti taka podjetja, ki se niso rentirala, in vso produkcijo se je dalo osredotočiti v nekaj tovarnah, ki so, opremljene z najboljšimi stroji, mogle delati z vsemi prednostmi, ki jih nudi veleobrat. Vse načrte za industrijsko delovanje se je moglo izdelati v veliki meri in vpoštevati pri tem vse mogoče prednosti. Tako namerava „Steeltrust“ na obrežju michiganskega jezera zgraditi velikansko podjetje, v katerem se ima koncentrirati velik del njegove produkcije, in je v ta namen na poprej zapuščenem prostoru sezidal novo mesto, ki nosi ime „Gary“ in obsega 50.000 prebivalcev (delavcev z njih rodbinami in trgovcev). Na drugi strani pa ni treba več ogromne in drage reklame, ker je ponehala konkurenca med posameznimi družbami. Njihovi agentje in potovalci,

¹⁾ Iz septembarske številke lista „Dokumente des Fortschrittes“, ki ga izdaja profesor Rodolphe Broda (Pariz). Članek je spisal Artur Beaves (New York).

ki so poprej drug drugemu izpodbijali cene, ne krožijo več po deželi, delo se skrči do tiste mere, kolikor je dejanski potrebno za proizvodnjo in prodajo. Vse to je močno pomnožilo dobičke dotičnih družb; plače je bilo mogoče zvišati; splošno poslovno življenje v deželi je imelo od tega mnogo koristi.

Trusti pa se niso zadovoljili s temi naravnimi, za nje in za vso deželo blagonosnimi koristmi, ampak so hoteli delati še druge dobičke na ta način, da so izkoriščali svoje monopolno stanje.

Ne imajoč kakšne konkurence so korakoma zviševali svoje cene in tako težko pritiskali vse konsumujoče občinstvo. Nastali so drugi trusti (kakor na pr. „Beef-Trust“, ki je zasnoval monopol v mesni proizvodnji dežele), katerim se ni šlo v prvi vrsti za obratne prihranke, ampak poglavitno za zvišanje cen. Celota konsumentov, t. j. ljudstvo Zjedinjenih držav, si napram tem pojavom ni vedelo pomoči, in ravno ta zavest, da je brez moči nasproti izkoriščanju kapitalističnih sil, razburila je strastno nevoljo ljudstva morda še bolj kakor dejanska denarna škoda. Blagodejni vpliv obratne koncentracije je bil pozabljen, gledalo se je samo izkoriščanje občinstva vsled zvišanja cen. Hrupno se je zahtevalo, da se imajo trusti razdružiti in da se je treba povrniti k sistemu svobodne konkurence. Samo majhna manjšina je imela dovolj vpogleda v gospodarski razvoj ter razumela, da ni več mogoče storiti koraka nazaj k prejšnji industrijski anarhiji, dalje da se dado odstraniti nevarnosti privatnih monopolov le tako, če preidejo v državno posest, in da se dá le s pomočjo take politike poddržavljenja pridržati vse obratne prihranke in preprečiti vse nevarnosti monopolistične politike glede cen. Največ pristašev je našlo to poslednje naziranje med delavstvom samim, ki je naravno bilo proti cepitvi industrijskih obratov, ki bi morala voditi do tega, da bi se dobički manjšali in plače zniževale. Toda tudi v njihovih krogih je vladala, razun v socialistični stranki, velika zmeda in nejasnost.

Kmetje in mali meščanje, ki so bili zrastle v prepričanju o blagoslovu industrijskega tekmovanja, pa so menili, da jim je pričakovati spasa le na ta način, če se trusti zatro siloma in če se povrne prejšnji sistem mnogih ločenih družb.

To naziranje ljudstva se je javilo na dvojen način, v samopomoči in vplivanju na državno politiko. Za prvi način je značilen vzgled državljanska vojska v deželi Kentucky.

Kmetijstvo te države sloni na pridelovanju tobaka in kmetje, ki so se bavili s tem pridelovanjem, so videli, da njihovemu gospodarskemu obstoju preti tobačni trust. Trust je porabil svoje monopolno stališče kot edini kupec za tobak in je močno pritiskal cene, tako da so kmetje manj dobili za prodani tobak kakor jih je stalo pridelovanje. Lotila se jih je strastna

razburjenost in 27.000 kmetov je pristopilo zvezi tobačnih pridelovalcev. Toda tudi ti niso bili popolnoma kos trustu in tedaj so posegli po drugem orožju, javni sili. Zbirale so se oborožene čete kmetov, ki so maskirane po noči napadale manjše kraje v deželi, požigale trustova skladišča za blago in s silo strahovale tiste kmete, ki se niso bili priklopili zvezi. Tako na pr. je ob polnoči 6. decembra 1907 napadlo 300 oborožencev mesto Hopkinsville z približno 10.000 prebivalci in cvetočo tobačno industrijo; zapalili so tobačne tovarne in zabranili požarni brambi, da ni mogla oditi na pomoč; vse mesto je bilo rešeno pogina le zato, ker ni bilo vetra. Nekega meščana, ki se je skušal ustavljati, so ubili in razrušili hiše zvezinih nasprotnikov in tiskarno „Kentuckian“, ki se je potegovala za trust. Slični napadi so se pripetili ponovno v manjših krajih. Vkljub temu pa niso mogle ali hotele oblasti države Kentucky najti storilcev in ravno tako kakor pri linčanju sumljivih črncev so ostali brez kazni. Istočasno pa so zvezine sodnije pričele postopati proti tobačnemu trustu, ki je bil obtožen protizakonite zarote proti svobodni trgovini. To se je zgodilo na podlagi tako zvanega Shermanovega zakona, ki prepoveduje vse take družbe. Pravda teče ravno sedaj pri zvezni sodnji v New-Yorku in bo v kratkem prišla v končno rešitev pred najvišji sodni dvor Zjedinjenih držav.

To nas vodi do druge stopnje odpora, do boja proti trustom s pomočjo uplivanja na državno oblast. Kot najbližje sredstvo, s katerim bi se odpravilo monopolno stališče trustov, se je kazalo, da bi bila odprava carine v dotični industriji, da bi se tako privabilo tujezemske konkurence, ki naj bi pobijala truste. Ravno to zahtevajo danes izdajatelji in založniki časopisov, ki se pritožujejo, da papirni trust močno povišuje cene. Posebna komisija kongresa namerava preiskati vsa tozadevna dejstva in odločiti za predlog izdajateljev časopisov ali proti njemu. Ni nemogoče, da se bo njihov znatni vpliv na vse stranke pokazal kot dovolj močan, da bo izsilil, da se odpravi carina na papir. Toda mimo papirne industrije ima ta struja vendar le malo upanja do uspeha, ker je vladajoča republikanska stranka po svojem programu in vsled naziranja industrijskih krogov, katerim se ima zahvaliti za zmago pri volitvah, navezana na sistem stroge varstvene carine.

Dejanski so se posluževali popolnoma drugačnih bojnih sredstev. Že pred več časom se je bila demokratska stranka v svojem programu zavezala voditi boj proti trustom in pred več leti je tudi levo krilo republikanske stranke pod Rooseveltovim vodstvom prešlo k tem idejam. Sprva so se zadovoljili s tem, da so kaznovali nečedne pripomočke, katerih so se trusti posluževali, da so napadali tiste tvrdke, ki so bile ostale neodvisne. Tako je bila naperjena tožba

proti sladkornemu trustu, ki je bil pridobil večino akcij neke konkurenčne družbe in vsled svoje premoči na občnem zboru zaprl njena podjetja na škodo ostalih akcionarjev, in s to tožbo imajo še sedaj opraviti sodnije. Navadno so trusti od železniških družb, ki so bile pod njihovim vplivom, izsilili znižane tarife, dočim so neodvisne tvrdke mogle svoje blago prepeljavati le proti zelo visokim tarifom. Pod Rooseveltovim vplivom je bila izdana postava, ki je take tarifne polajšave stavila pod kazen, in od tedaj je teklo več tožba proti železniškim družbam, ki so ravnanale nasprotno, in ravno tako proti trustom, če se jim je dokazalo, da so vsprejeli take prevozne polajšave. Najtežja je bila obtožba proti Standard-Oil-trustu, kateremu se je dokazalo, da je v številnih slučajih tako kršil zakon; obsojen je bil na skupno kazen 150 milijonov dolarjev. Druga postava, že zgoraj omenjeni „Sherman Antitrust Law“ je stavil pod kazen vsako združenje, ki bi omejevalo prosto trgovino, in jasno je, da se je s tem lahko zadelo vsako delovanje trustov. Povsodi so vneti zagovorniki trustov, katerim pripada tudi zvezni justični minister, Bonaparte, začeli jih preganjati in panika se je polotila doslej tako mogočnih finančnih krogov.

Pred kratkim je najvišji sodni dvor Zjedinjenih držav razsodil, da more Shermanov zakon zadevati tudi zveze strokovnih društev napram neorganizovanim delavcem in tvrdkam, ki imajo take delavce v službi in taka delavska strokovna društva so bila ostro kaznovana. Med delavstvom je to povzročilo vihar ogorčenja in njega voditelji so se s svojimi pritožbami obrnili do kongresa. Roosevelt je tudi res obljubil, da bo predložil zakon, ki bo zagotovil strokovnim društvom kakor tudi trustom nekaznivost, v kolikor bi postopali javno in ne bi uporabljali nepostavnih pripomočkov, toda na dalekosežnejše predloge delavstva, ki je samo za strokovna društva, ne pa tudi za truste zahtevalo te pravice, se v zakonu ni oziralo. Do sporazuma ni prišlo in sklepanje v kongresu je bilo odgojeno na nedoločen čas. Tako je v tem oziru ostalo vse pri starem in vsako delovanje kapitalističnih in delavskih zvez morejo onemogočiti sodnije, ki si izbere eden ali drugi slučaj izmed mnogoštevilnih pregreškov proti postavi.

Vse to je uničilo poprej tako stalni, napredni razvoj ameriškega gospodarskega življenja in v prizadetih krogih izzval vedno bojazen pred zmirom pogubnejšimi ukrepi. Dokler vstrajata vlada in ljudstvo na dosedanjem potu in se proti naravnim zakonom ekonomskega razvoja bojujeta s sodnijskimi obsodbami in denarnimi globami, ne bosta mogla doseči vspeha v smislu svojih želja, pač pa ovirala deželo, da ne bo mogla zadobiti svojega industrijskega ravnotežja in dela za svojo industrijo in da odpušteni

delavci ne bodo mogli biti znova vsprejeti. Ob treznem mišljenju ameriškega ljudstva težko da bi ta položaj trajal dolgo; ogorčenje na censko politiko trustov je moglo za trenotek skaliti jasno trgovsko razsodnost in tistim, pri katerih govori strast mesto gospodarske preudarnosti, zagotoviti priznanje in podporo ljudstva in raznih zastopstev. Toda ravno strašna finančna in industrijska kriza, katero sta izzvala Roosevelt in njegova stranka, je vplivala pomirjevalno. Povrača se trezna razsodnost. Močna konservativna stranka zahteva, da se odpravijo izjemni, proti trustom izdani zakoni, in vplivne zveze organizovanega delavstva bi bile pripravljene pridružiti se ji, da zabranijo, da se ne bi isti zakoni uporabljali proti strokovnim društvom. Malo je manjkalo, da se pri pogajanjih, ki so se vršila pred kratkim, niso oboji zedinili in sklenili, da se imajo odpraviti izjemni zakoni.

Na drugi strani, v taboru neupogljivih nasprotnikov trustov, pa pridobiva vedno več tal teoretično spoznanje, kako se vrše zakoni ekonomskega razvoja. Bryan, kandidat demokratske stranke za predsedniško mesto, se je javno izjavil za poddržavljenje železnic, ki vsled velikih razdalj igrajo mnogo važnejšo vlogo nego v Evropi. Če bi Bryan zmagal (kar se ni zgodilo) pri predsedniških volitvah in zamogel izvesti ta načrt, potem bi brez dvoma poddržavljenju železnic sledilo poddržavljenje drugih velikih industrijskih monopolov in vprašanje o trustih bi se rešilo v socialističnem smislu. Na drugi strani pa priporoča voditelj „Independence League“, William Hearst, ki ima zelo močen in vedno rastoč vpliv na široke mase ljudstva, boj proti trustom do skrajnosti, toda tudi on ne priporoča toliko, da naj se vzdrže sedanji izjemni zakoni, ampak da naj najvažnejše mestne industrije prevzemo občinske uprave in da naj se v večji meri izvršuje državno nadzorstvo nad industrijskim življenjem.

Tudi ta politika, ki jo on zastopa, bi vodila do socializma, če bi se dosledno izvajala. Vladajoča republikanska stranka, ki ima vse upanje, da si pri volitvah zopet ohrani vodstvo (je tudi res zmagala), pa še vedno vstraja pri svoji dosedanji politiki izjemnih zakonov. Tako bo morda negotovost in zmeda v gospodarskem življenju Amerike trajala še več let, dokler ne bo vedno večje oškodovanje narodnega blagostanja dovedlo do tega, da se bo izpremenilo mišljenje ljudstva in da bodo zmagale tiste politične stranke, ki v svoj program niso privzele boja proti razvoju in ne zahtevajo povratka k stari industrijski anarhiji, ampak hočejo, da se industrijsko življenje dosledno razvija.

Zakaj peša tu in tam kaka mlekarska zadruga?¹⁾

Spoštovani gospodarji in gospodinje!

Vesetje je v hiši, kadar pride na svet nov sinček ali hčerka, pa revnim starišem se k čutilu veselja pridruži rada tudi skrb — in prav je tako! — skrb za bodočnost otrokovo. —

Mnogi so bili veseli pred par leti, ko ste obhajali rojstni dan mlekarske zadruge; da je bila pa tudi skrb marsikoga izmed Vas, kako bo šlo v prihodnje opravičena, kaže njena zgodovina, ki je zahtevala tudi današnji shod in v njem, kot posebno točko dnevnega reda tudi razpravljanje o vprašanju:

Zakaj ne prospeva naša mlekarna tako, kot bi bilo želeti in kakor bi lako napredovala pri količkah dobri volji svojih udov?

Žalostno je, če je bolezen v hiši, še bolj žalostno ob smrtni uri, a najbolj žalostno je, če so domači sami zakrivali bolezen in smrt ljubljene svojca.

Stal sem že ob rojstni zibeli marsikake mlekarske zadruge, večina teh se je razvila v krepke mladenke, ki pomagajo sedaj slovenskim kmečkim družinam v težkem boju za obstanek s tem, da jim vsaki mesec pripravijo gotov, časih prav lep denar v hišo.

Danes teden smo se spominjali v cerkvi mrtve Jajrove hčerke, katero pa je Gospod, v čegavi roki sta smrt in življenje, obudil s samo besedico: „De-klica, vstani!“

Danes zopet stojimo ob bolniški postelji, a iz te postelje se ozira z žalostnim očesom na Vas, farane lepe G . . . ske soseske ne Jajrova, ampak Vaša lastna hčerka, Vaša mlekarska zadruga, ki bi bila lahko Vaš ponos, Vaš dobiček, Vaša sreča, ako bi večina izmed Vas umevala do dobra globoki pomen zadružne misli za Vas kot gospodarje, kot kristijane, kot Slovence.

Notranje bolezni Vaša mlekarna nima sama na sebi nobene, kakor kažejo knjige: tehnični zapisnik izdelkov pravi, da se izdeluje dobro blago, pošteno surovo maslo in dober mohtant (čuč) in tudi blagajniški dnevnik izkazuje popolnoma povoljno denarno stanje mlekarske zadruge. Edina bolezen, ki preti uničiti Vašo mlekarstvo je — lakota, prepričlo donajanje mleka, premajhno zanimanje članov.

Ali se boste usmili svoje hčerke, ji pomagali na noge, do zdravega, krepkega razvoja. V Vaših rokah je njena smrt, pa tudi njeno življenje, s tem življenjem pa tudi kosec Vašega lastnega gospodarstva in narodnega življenja. Ali si ga boste ohranili okrepili? — Bog daj!

Da nisem sam iz dna duše prepričan o veliki koristi zadružnega gospodarstva, ne bil bi se prikazal pri Vas tudi ne na najlepše vabilo.

(Iz predavanja ki ga je imel Fr. P. o priliki občnega zbora mlekarske zadruge v S. dne 22. novembra 1908).

Čuditi se moramo vspehom, ki jih je porajalo zadružništvo v drugih deželah, posebno na Danskem, v Nemčiji, v Švici, v Ameriki, na Francoskem. pa tudi pod našim cesarjem v mnogih deželah.

Vzamimo le Tirolsko in Predarlberško ozir mlekarstva, ali oglejmo si nižje avstrijska žitna skladišča ali ostanimo doma pri kranjskih mlekarnah, katerih je že 65 in večina jih prav dobro napreduje, tisočaki gotovega denarja prihajajo v občine tam, kjer so preje dobivali za mleko komaj toliko stotakov na mesec.

Kakšna rodna letina je bila letos pri nas! In posledica? — Sadje ni imelo prav nobene cene. Po 60 h si dobil čednih jabolk mernikov kolikor si hotel. Nasprotno pa v Meranu sadjarska zadruga za izvažanje žlahtnih jabolk kalvilov kupuje od svojih lastnih udov komad (eno jabolko) po 60 h in dražje. Kako grozna razlika!

Ko bi imeli Slovenci vsaj nekaj moštarskih sadnih zadrug, koliko sadja bi se bilo lahko vsaj na ta način spravilo bolje v denar. Pa ni nobene. In če prigo-varjaš ljudem: „Napravite si tako zadrugo!“ boste čuli od vseh strani: „Kdo pa bo kupoval sadni mošt, odjemalcev ne bo!“

Da je ta strah prazen, je videlo mnogo naših kmetovalcev pred 4 leti na lastne oči na Švicarskem. Tamkaj v podjetni Švici ob Curiškem jezeru stoji veliko poslopje z napisom: Vinska in sadjarska zadruga v Vedensvilu.

Ta zadruga je izkupila prejšnje leto za vino 74.000 K. za sadni mošt pa celih 178.000 K. Kakor pripoveduje gd. vodja V. Rohrman v svojem „Poučnem potovanju v Švico“ deluje ta zadruga najbolj s sadnim moštom. Zanj ima povsodi dovolj odjemalcev. Prodala ga je v sodih 6.516 hl, v steklenicah pa navadnega mošta 4.103 l, lahko penečega šampanjca 26.611 l, močno šumečega pa 519 l. In potem naj še kdo trdi, češ sadni mošt ne gre v denar!

Vprašam Vas: Kdo je povzročil, da je štacnarsko blago, ki ga potrebuje vsaka hiša veliko na leto in ki je bilo v mnogih krajih pred 15 leti silno drago, znatno palo v ceni?

Pojte le v kraje kot so Stari trg pri Ložu, Dobropolje in drugi in zvedeli boste:

Konsumne zadruge, kmetijska društva so to storila.

Kdo je kriv, da so po večini izginili pri Vas denarni oderuhi? — Odgovor: Zadruge — Rajfajze-nove posojilnice!

Kdo pomaga v mnogih krajih gospodarjem na lahek način spraviti v dober denar razne pridelke, kakor žito, fižol, krompir, les, pitano in plemensko živino, mleko, sadje; rokodelcem zopet razno obrtno blago: žreblje, slamnike, žimnato blago, sita, laneno olje in tako naprej.

Odgovor je zopet: Gospodarske in obrtne zadruge!

Kdo je pred leti kedaj slišal o taki visokih cenah za zelje in repo, kot se plačujejo zadnja leta? — Kriva temu, cenjeni zborovalci, ni samo letošnja suša, kajti blaga vendar še ni bilo tako malo, vzrok je marveč to, da razni prekupci in trgovci ne narekujejo več samo lastno cen, ampak imajo močno konkurenco v zeljarskih zadrugah.

Koliko je na svetu n. pr. zadrug za klanje in prodajo prašičev in slanine. Tako na Danskem, ki je sicer majhna država, pa vendar zalaga ves angleški trg, ki potrebuje ogromne množine mesa in slanine. Pri nas se peča s klanjem prešičev in sušenjem mesa le nekaj malega zadrug, n. pr. kmetijsko društvo v Dobropoljah, v Šent-Mihelu na Krasu i. t. d.

Za prodajo goveje živine za mesarja je tudi po svetu precej zadrug, pri nas pa se je jela ukvarjati šele pred dobrim letom s to kupčijo Gospodarska Zveza v Ljubljani, ki prodaja živino večinoma v Pulj za mornarico.

Zakaj neki pri nas ni več ali pri nekaterih vrstah sploh nobenih takih zaslug, kot jih imajo kmetje drugod po svetu?

Zato, ker mnogi ljudje ne znajo družega, kot pri- toževati se nad slabimi časi, hudovati se nad mesarji in žitnimi prekupci in mokaarji, kateri žito, oziroma živino prav po ceni kupujejo, moko in kruh, oziroma meso pa prav osoljeno drago prodajajo.

Pa tega ste krivi Vi kmetje sami!

Čemu pa pustite, da gospodarijo drugi nad Vašimi pridelki, mesto da bi stopili skupaj in rekli: „Ali ne moremo vzeti mi sami v roke kupčije, to je prodaje žita in živine, ko smo se morali tudi sami mučiti in potiti za nje, da smo žito pridelali in živino poredili? Ali smo mali otroci, še mladoletni, da ne bi znali poslati sami seveda skupno živino v večja mesta naravnost velikim mesarjem, oziroma, če treba, tudi sami zaklati je, meso pa posušiti ali predelati v klobase in tako blago postaviti na trg?

Naj navedem le en zgled za prodajo žita.

Ko je žito omlačeno, naloži sosed Miha voz zrnja, ki ga misli prodati in zapreže svoja dva rjavca. Sicer je ravno veliko dela pri hiši, pa denarja je še bolj treba in tako vozi naš Miha v Ljubljano 4 ure daleč.

Pot je dolga, solnce hudo pripeka, zato ni čudno, če Miha obstane pred to in ono vežo s smrečico nad vrati, ki mu tako prijazno namigava in ga vabi na hladan požirek. Morda se je krepčal pri petih šestih gostilnah. V mestu je treba zopet plačevati na mitnici v hlevu, v gostilni, kjer ima konje pod streho, mora tudi naročiti nekaj že zavoljo spodobnosti.

Ko je žito prodal — proda ga pa le redkokedaj dobro, zakaj ceno določujejo trgovci, kakor se jim ravno zdi prav. — Miha pa mora dati žito po ponujeni ceni, če ne ga pa lahko pelje zopet domov v G. —

ko je torej žito prodano, dobro ali slabo, gre Miha domov. Doma ga sprejme žena z godrnjanjem, kajti mošnjiček je vsled različnih stroškov — Miha je nakupil poleg družega tudi večjo množino tabaka, da ne bo treba letati po vsak zavitek sproti, ženi in puncam nekaj novih rut, četudi jih nič ne potrebujejo, stozec cukra za kavo in druge reči — tako da ni čudno, če je mošnjiček vsled jetike popolnoma zdelan in žena nejevoljna.

Cel voz žita, pa se nikjer nič ne pozna. Zraven pa je šel ob največjem delu 1 moški delavni dan in 2 konjska delavnika v zgubo. Kakor Mihi, tako se godi tudi njegovim sosedom Gašperju, Tonetu, Janezu in drugim.

Če bi bili prebivalci tega kraja svoje žito lepo skupaj očistili in ponudili skupno v prodaj, da bi bili lahko dobili velikega trgovca na dom in ta bi jim bil ponudil za žito tudi višje cene. Koliko več bi bili iztržili, koliko časa si prihranili!

Veliki posestniki, ki prodajo svoje žito v velikih množinah, imajo pri kvintalu vedno za par kron višjo ceno kot mal posestnik. Ali ne bi imela tu resnica vzpodbujati manjših gospodarjev, da prodajajo le skupno da ustanavljajo zadruge?

Obiskal sem pred par leti žitno skladišče v Pehlarnu ob Donavi na Nižjem Avstrijskem in tamošnji župnik g. Matija Bauchinger mi je pripovedoval, kako so poskočile cene žita precej tisto leto ob ustanovitvi skladišča za cel goldinar pri meterskem stotu.

Še bolj žalostno je pa s takimi pridelki, ki ne prenašajo dolgega prevažanja, n. pr. sadje, jajca, mleko, zelenjad.

Ti pridelki se dajo dobro spraviti v denar le po združni poti. Kmet, ki ne pozna vrednost lastnih pridelkov, marsikaj brez prida potraha in pofacka v domačem gospodarstvu.

Pomagajmo si z združnimi močmi, da si zboljšamo dohodke!

S tem pomagamo najprej sebi, ob enem pa nam bo tudi lažje pošteno plačevati delavce in dninarje, ki nimajo lastnega posestva, katerih pa vendar tudi manjši posestnik pogostoma potrebuje za pomoč pri delu.

Posebno pa je na mestu zadruga pri unovčevanju in izkoriščanju mleka, ki se nahaja pri vsaki kmetiji v najmanjši vasici. Koliko milijonov litrov se namolze v deželi mleka, ki pa pri navadnem ravnanju ne prinese nobenega posebnega dobička v hišo. Kajti daleč od mest, ki so vozli v svetovnem prometu, ne more posameznik prodati mleka kot takega, ako ostane osamljen kot vrabec na strehi.

Ravno pri mlekarstvu imajo zadruge najbolj blazilen vpliv; z njihovo pomočjo doseže producent, to je kmet, ono, česar prej ni mogel, namreč: „denar

za mleko“. Mlekarske zadruge izvažajo mleko ali sveže v mesta, naše zlasti v primorska, ali pa ga izpreminjajo v trpežno blago, ki se ne pokvari, ki prenaša tudi najdaljši transport, namreč v puter in sir.

Kako velikanske vsote da se dajo doseči pri umnem ravnanju z mlekom, o tem se lahko vsak prepriča, kdor vzame v roke letne račune že naših malih mlekarov. Že te majhne mlekarske zadruge dokazujejo rentabilnost, dobičkonosnost skupnih mlekarnic tako sijajno, da bi človek mislil: Vsaka občina bo hitela, da čim preje ustanovi to prekoristno napravo.

V večini krajev, kjer bivajo pametni, razumni gospodarji, ki ne delajo in ne rijejo samo z rokami kot krtovi po zemlji, ampak tudi z glavo, to se pravi, gospodarji, ki ob nedeljah, namesto iti v pivnico, raje doma v družbi par sosedov prereštevajo kmetijska in politična vprašanja, presoajo in se posvetujejo o raznih nasvetih o strokovnih kmetijskih listih, o večini občin, pravim, kjer prebivajo taki gospodarji, je imela ustanovitev združne mlekarne za posledico, da se je v kratkem času, kakor bi bil zamahnil čarovnik s svojo čarovno palico, izpremenilo obličje cele dotične pokrajine.

Kako to? — vprašate.

Glejte, živinoreja, katera popreje ni bila nikomur posebno pri srcu, naenkrat vzcvete, ni več videti po hlevih in na paši slabih, mršavih govedih, tako različnih pasem in barv, kot bi jih bili vetrovi celega sveta natrosili skupaj. Oko strokovnjakovo se odslej z radostjo pase nad krasno živino po večini enotne pasme ali rase, pa naj si bo te ali one, pingavske, simodolske ali sive muricodolske.

Zboljšanje živinoreje je prva pridobitev združnih mlekarov, s tem v nujni zvezi pa je obilnejše pridelovanje krme. Tudi to je le narurna posledica prejšnjega.

Živali namreč sedaj, ko je mlekarne v občini izkoristijo in poplačajo povžito krmo veliko boljše, nego popreje, ker imamo živino take vrste, da večino krme spremeni v mleko.

Krava je takorekoč mašina, ki spreminja seno in slamo v mleko. Posestnikom se ni potreba več ukvarjati z enostranskim pridelovanjem žit, ki na eni strani zahtevajo od sile veliko dela, močno izmolzejo zemljo, na drugi pa vržejo le malo čistega dobička.

Naravna posledica obilnejšega pridelovanja detelje in korenstva pa je zopet ta, da dobimo vsled boljšega in obilnejšega krmljenja več in boljšega gnoja kot doslej.

Ta gnoj pa zopet pride prav našim njivam in travnikom (zlasti gnojnica), ki nam bodo naš gospodarski napredek poplačali z bujnim, zlatim in težkim klasjem in zrnjem ter obilnimi košnjami.

Tako vidite, da so poljedelstvo, živinoreja in mlekarsko združništvo mej seboj v najožji zvezi.

Združne mlekarne spreminjajo revne dele v deželi v cvetoče trgovine, povzdigujejo kmetijstvo in živinorejo in tvorijo tako temeljni kamen blagostanja in premožnosti ljudstva. To vse je tako jasno in enostavno, da bi moral klic Vaših najboljših mož v župniji: „Oklenite se mlekarske zadruge!“ vendar najti blagodoneč odmev v srcu vsakega dobro mislečega posestnika gr. župnije.

Vkljub naštetim vrlinam mlekarskih združ pa se vendarle nahajajo tudi bele vrane, kjer združna mlekarne peša, poginja. In mej te žalostne ptice spada tudi Vaš kraj. Zakaj neki?

(Dalje prih.)

Pašne zadruge za mlado živino na Saksonskem.

(Ing. J. Rataj.)

(Dalje.)

Kraljestvo Saksonsko je dežela, kjer industrijsko prebivalstvo nadkriljuje po številu kmetijsko prebivalstvo, je torej v prvi vrsti industrijska dežela. To nam tudi pojasnjuje, kako je možno, da je dežela tako gosto obljudena. Če pomislimo, da meri površina kraljestva okoli 15.000 km^2 in prebiva tukaj 4 in pol milijona ljudi, Kranjska meri 10.000 km^2 , torej samo $\frac{1}{3}$ manja kakor Saksonska in ima prebivalcev le okoli pol milijona, lahko spoznamo razliko med obljudenostjo obeh dežel. Na eden kvadratni kilometer pride na Saksonskam 300 ljudi, na Kranjskem le 50, torej na Saksonskem šestkrat toliko.

Pri vsem tem pa, da prevladuje v deželi industrijski živelj, kmetijstvo tukaj ni zaostalo, ampak je lepo razvito in na visoki stopnji, kakor v malokateri drugi nemški državi. Zemlja je ugodno razdeljena. Tukaj ima večina kmetov 50 do 100 njiv (njiva je približno jednaka avstr. oralu), manjši kmetje so redki, tudi večjih ni mnogo. Velikih posestev čez 600 njiv sploh ni. Zemljišča tudi niso razkosana, kakor so n. pr. na Hessenskem, kjer so slučajni znani, da ima posestnik 10 ha nad 100 kosov zemlje. Na visoki stopnji je poljedelstvo, lepo razvito sadjarstvo. Da se vse trudi povzdigniti tudi živinorejo, zlasti radi mleka in mesa, to se razume.

Povedali smo že v prejšnjem članku, kaj je podlaga dobri in uspešni živinoreji, namreč poleg dobrih hlevov in dobre hrane so bistveni pogoj tudi dobri pašniki. Da so obširni pašniki na Saksonskem kot na gosto obljudeni deželi prej izginili kakor v kaki slabo obljudeni pokrajini in da je s tem tudi podlaga dobri živinoreji se izpodmaknila in da so Saksonci morda ravno zaradi tega jeli prvi čutiti potrebo, da se pašniki obnove, je morda jasno. Ne-

premagljivih zadreg, ki bi se bile stavile pri obnovljanju pašnikov, jih je rešila zadruha.

Kakor povsod v kmetijstvu tako so tudi tukaj dober vzgled dajali posamezni naprednejši večji posestniki. Zanimive naprave v tem pogledu sem videl že na posestvu gosp. kapitana Dyes-a v Mechelrodu pri Weimaru. Namen, katerega gosp. Dyes na svojem posestvu že nekaj let sem zasleduje, je vzgoja dobre plemenske živine, in sicer goveje živine kakor tudi prašičev. Kakor hitro pa je začel obračati večjo pozornost na vzgojo plemenske živine, je jel tudi hitro spoznavati, da pri vzgoji ni pričakovati uspehov, če mlada živina ne bode imela prilike prosto se gibati. Poskrbel je takoj za dobre pašnike. Za sedaj je odločil 12 oralov za stalne pašnike in sicer za govejo živino in za plemenske svinje. Uspehi niso izostali. Tukaj dobiš črede nižinske živine (to pleme namreč goji gosp. Dyes) kakor lepših ne najdeš v njeni domovini. Živina je v letnem času noč in dan zunaj.

Še lepše, vsaj v večji meri ima urejene pašnike gosp. tajni ekonom. svetnik Andree*) v Braunsdorf-u, poldrugo uro od Draždan.

Posestvo, ki meri približno 300 oralov, ima dva pašnika in sicer ne malega obsega; kajti vsak meri 54 oralov torej skupaj 108 oralov. Nekoliko čudno je slišati o velikih pašnikih v bližini velikega mesta in zlasti še na Saksonskem v bližini glavnega mesta, kjer je zemlja še posebno draga. Saj ni nič posebnega, če kdo proda tukaj oral za 2-3 tisoč mark (2400—3600 K). In vendar so gospoda tajnega ekon. svetnika Andree-ja privedli tudi gospodarski nagibi do tega, da je spremenil travnike in njive v pašnike. Da bi si kdo ne mislil, da je na posestvu slaba nerodovitna zemlja, naj pripomnim, da se pridelava tukaj na oralu povprečno, kakor mi je to povedal gospod nadzornik Stein, 28—30 starih centov pšenice in 30—35 rži. To so množine, s katerimi so že boljša posestva zadovoljna na ha, ki je skoro še enkrat tako velik, kakor oral. In vendar nam bode pokazal kratek, površni, le približni račun, da gosp. Andree ni slabo gospodaril.

Na enem izmed obeh velikih pašnikov se je paslo od 8. maja pa do 30. septembra 95 molžnih krav in tri enoletna žrebata. Živina je bila tukaj noč in dan na prostem, v lepem kakor tudi v slabem vremenu brez razlike. Bila je popolnoma sama sebi prepuščena v vsakem oziru, razume se, da si je morala tudi ves potreben živež sama poiskati na pašniku. Opraviti so imeli s kravami le molzači, ki so živino vsak dan na določenem prostoru pomolžli.

*) Tajni ekonom. svetnik Andree je drž. in dež. poslanec na Saksonskem, predsednik centralne zadruge, je silno delaven in za napredek kmetijstva zelo vnet. Zanimivo je, da Kranjsko, zlasti Gorenjsko dobro pozna, ponajveč iz lovov na divje koze.

Na drugem ravno tako velikem pašniku se je paslo 105 glav mlade plemenske živine, 7 enoletnih žrebet in poleg tega še 9 tednov dolgo 100 prešičev, ki so bili namenjeni za maščenje.

(Dalje prihodnjic.)

Mlekarstvo v Švici.

V Švici je eden od najvažnejših deželnih proizvodov — mleko. V tem pogledu se more malokatera druga dežela meriti s Švico. Tamošnja dobra pasma krav, ki so na glasu po svoji mlečnosti in dobri kakovosti mleka, in poleg tega izvrstna in izdatna paša po alpskih pašnikih, vse to stori, da je se pridobiva ogromno mleka. Mlekarstvo je glavna skrb švicarskega kmeta.

Od mlečnih izdelkov, katere izvaža ta dežela, nam je najbolj poznat švicarski, ementalški sir. Večinoma ga izdelujejo po alpskih pašnikih in sicer ali posamezni posestniki ali pa zadruge; za izdelovanje sira si naroče posebnega izvežbanega človeka, ki oskrbuje tudi krmljenje in molžo krav.

Dasi je produkcija tega sira velika in obširna, vendar je čudno, da se proizvajalci dosedaj niso združili v zadruge za skupno prodajo ementalškega sira in se tako zavarovali proti izkoriščanju brezvestnih špekulantov, ki izvažajo to blago. Vsako leto, predno se prične letna sezona po alpskih pašnikih, dohajajo ti trgovci, da sklepajo kupčije s proizvajalci. Obvežejo se, da vzemo vso množino sira, kolikor se ga bo pridelalo v prihodnji sezoni. Cena siru se ob tej priliki ne določi, nego se trgovci samo obvežejo, da bodo sir plačali po tržni ceni, kakršna bo ob času — v jeseni — ko se bo sir izročil.

Proizvajalci so obvezani, da jim izroče dogovorjeno množino sira dobre kakovosti ob svojem času.

Navidezno je ta kupčija povsem poštena, ker vzemo kupci vso izdelano robo po tržni ceni. Toda prebrisanci imajo ravno ob tem času znižane tržne cene. Dogovore se med seboj, da te dni ne obiščejo tržišče in vsled tega cene znatno padajo. Po teh cenah pa potem računajo že prej določeno ceno sira. Ker so pokupili ves letni pridelek, pa potem toliko lažje poskočijo pri cenah, ker ni nikogar, ki bi mogel z njimi konkurirati.

Na ta način pride ves dobiček, ki je glavni dohodek švicarskega kmeta, v roke trgovcev in proizvajalci so vsled svoje nerazsodnosti dostikrat delali celo leto — za izgubo.

Vsled tega se je v novjšem času pričelo gibanje, naj bi se prizadeti kmetje organizirali v zadruge za skupno prodajo ementalškega sira.

Za izdelovanje ementalškega sira se sicer porabi mnogo mleka, vendar ga še dosti preostane. Ogromne

množice se ga predela v kondenzovano mleko ali v mlečni prašek in takozvano Nestlovo moko, ki služi v živež malim otrokom.

Takih tovarn je v Švici nekaj. Akcijska družba „Société Nestlé“ ima tri tovarne, v katerih se vsakega dne predela dva milijona litrov mleka, tovarna v Hamu predeluje vsako leto 90 milijonov litrov, in poleg tega se nahaja ondi še več manjših tovarn, ki predelujejo tudi velikanske množine mleka.

Kakor v prvem slučaju imajo tudi tukaj glavno korist podvzetni tovarnarji, proizvajalci pa se morajo zadovoljiti s tem, kar jim tovarne dajo za blago.

Pričetkom vsake sezone objavijo tovarne, po čem da mislijo mleko plačevati. Naravno, da so te cene sorazmerno majhne in da si morejo proizvajalci le malo prislužiti. Tako n. pr. je objavila tovarna v Hamu, da bo za tekočo zimsko sezono plačevala 100 litrov mleka po 14.80 frankov.

Ker se mleko prevaža v tovarno večinoma po železnici in sicer tudi na znatne daljave, zniža se dokaj zgorajšnja cena. Tudi v tem slučaju pesestniki niso dovolj organizovani, da bi se mogli spustiti v borbo s podjetji bodisi s štrajkom bodisi s kakšnim drugim sredstvom. Tako morejo sedaj akcionarji določati cene po svoji volji, a posestniki nimajo v tem pogledu nobene moči.

O tem svedoči okolnost, da se je cena mleku od 16 frankov v prošlem letu brez kakih razlogov letos tako znižala.

Da tovarna tega ne dela vsled nepovoljnih poslovnih uspehov, dokazujejo sledeče številke. Tovarna je imela:

kosmatih dohodkov	čistega dobička
leta 1905 17.97 mil. frankov	5.63 mil. frankov
„ 1906 20.11 „ „	7.58 „ „
„ 1907 21.18 „ „	8.51 „ „

Iz teh številk govori velika samovolja akcijonarjev, če pri tako velikem zaslužku še znižujejo cene mleku in to ob času, ko je produkcija manjša. Vidi se, da tudi ta družba deluje samo za tem, da poveča ceno svojim akcijam brez ozira na tiste, ki dajejo mleko. Akcije te družbe so tekom tega leta poskočile od 12.30 na 14.70 frankov.

Tega bi ne moglo biti, če bi bili tamošnji posestniki, proizvajalci mleka, dovoljno organizovani in če bi se oziralo tudi na nje, ko se določuje cena njihovemu pridelku.

Vsak tak primer dokazuje jasno kolika sila tiči v pametni združni organizaciji in to ravno zadeva v prvi vrsti kmete.

Hranilnica in posojilnica na vsakem kmetijskem dvorišču.

Današnje dobo imenujemo kaj radi železno dobo. To vsled tega, ker se gradi povsod po svetu kaj dosti

železnic, in ker se za stavbe, stroje itd. čuda železa porabi.

Današnje dobo bi pa tudi po vsej pravici smeli imenovati dobo hranilnic in posojilnic, in sicer zato, ker se povsod ustanavljajo hranilnice in posojilnice. Pred prilično prav malo leti, recimo tridesetimi leti, imela je skoro vsaka dežela navadno le po jedno hranilnico, in posojilnice skoro poznali nismo. Dandanes ima že skoraj sleherna večja občina svojo hranilnico in posojilnico. Da, nahajajo se občine, posebno mestne, v katerih je kar po več hranilnic in posojilnic; pa še celo na deželi se nahajajo že take občine. Reči bi se smelo skoraj, da hranilnice in posojilnice dandanes tako naraščajo, se tako množijo, kakor gobe v topli ter vlažni jeseni. In to je prav. Prav le to osobito za kmetijski stan, za kmetovalce, ker le tako mu je mogoče postalo, po ceni, to je za nizke obresti, dobiti denar na posodo.

Se ve, da more temu dosledno tudi on svoj denar, kateri mu od sprotne porabe preostaja, le za nizke obresti plodonosno nalagati, posojevati. No, tako srečnih kmetovalcev je pa, žal, dandanes kaj malo. Reči bi se smelo v tem oziru prav po kmečkem pregovoru, da prevladujejo v kmetijskih gospodarstvih dandanes, ker ni denarja, kaj močno grablje, ne pa vile. S tem hočemo toliko reči, da se kmetovalci glede sprejemanja in odajanja denarja na posojilo, močno le prvega poslužujejo, drugo prepuščajo pa drugim srečnejšim stanovom človeške družbe, kakor rečeno.

No, v današnji dobi, katero kaj radi železno dobo imenujemo, sliši se pogostokrat šaljivo reči: Prišlo bode se tako daleč, da se bode od vasi do vasi, da, od hiše do hiše železnice gradilo. Tako daleč ne dospemo seveda nikoli, to je vse le gola šala.

Utegnil bi se pa človek najti, kateri bi si v današnji dobi, katero smo v tem članku tudi dobo hranilnic in posojilnic imenovali, dovolil izrek: Prišlo bode tako daleč, da se bode v vsaki vasi, da v vsakem kmetijskem dvorišču hranilnico ali posojilnico, ali pa kar oboje skupaj ustanovilo.

Je li mogoče, da do tega kdaj dospemo, ali je tudi to le gola šala? O, to pa ni nikaka šala; čisto mogoče je namreč, da do tega dospemo, da, še celo neobhodno potrebno je, da do tega dospemo, ker je to eden pglavitnih pogojev kmetijskega napredka, spojenega s kaj zaželjenim boljšim izhajanjem kmetovalca. Taka hranilnica in posojilnica, kakoršno imamo tu v mislih, ne imenuje se ne Rafajznova ne Šulce-Deličeva, pač pa se imenuje kompost.

Kmetovalcem ne manjka dandanes v svojem gospodarstvu samo kovanega kapitala — denarja, ampak manjka jim tudi, in to v še veliko večji meri, nekovanega kapitala, naravnega kapitala, rodovitosti zemlje.

Zemlja naša postala je vsled že toliko stoletnega kmetijskega izkoriščanja že tako malo rodovitna, da nam nikakor tistih obresti več ne donša, tako več ne rodi, kakor je rodila pred stoletji. V zemljo naložen denar (kupna cena), v njo naloženo obilo delo se v pridelkih le slabo obrestuje, kajti nedostaja ji naravne rodovitosti.

Osobito velja to za dvojico kmetijskih zemljišč, to je za travnike ali košenice in vinograde. Njiva, ta se še obrestuje, to je, ona donša še dobre obresti, ako jo njen posestnik sam z domačimi obdeluje, ne pa s plačanim delavcem in poslom. In da se njiva še obrestuje, da ona še dobre letne dohodke donša, to pride od tod, ker se jej vedno v gotovem redu rodovitost pomnožuje, ker se v njo ves gnoj utakne, katerega se v gospodarstvu pridobi. Njiva obrestuje delo, osobito pa kapital, katerega se jej v podobi gnoja vedno posojuje. Za vinograd preostaja le delo, to je obdelovanje istega, za travnik in košenico pa še tisto ne, kajti celo obdelovanje obstoji le v košnji, torej le v samem jemanju, ne pa tudi v dejanju, v gnojitvi, ker se za to v gospodarstvu gnoja dovolj ne napravi.

Svetuje se, za gnojitev vinogradov in travnikov ter košenic umetna gnojila uporabljati. Pravo je to za istega, kateri ima denar, da si ga zamore kupiti. Ali kaj je pa pravo za tistega, kateri denarja nima in si torej umetnega gnojila kupiti ne more?

Za tistega in za vsakega naprednega kmetovalca brez izjeme je dandanes najbolj priporočati, da si napravi na svojem dvorišču hranilnico in posojilnico v podobi komposta. Poleg kolikor mogoče pravilno urejenega gnojišča nabira naj si vsak vso le mogočo, pri gospodarstvu odpadlo, sicer nič vredno šaro, in poliva naj jo skozi dve leti z gnojnico, katera bi sicer, da si kaj dragocena gnojilna tvarina, brez vse koristi v bližjo reko, potok ali sploh kam odtekala. Vse smeti, cestno blato, žaganje, plevel, premočeno listje, obrabljeno čreslo, pleve, zemlja, vse to in še drugo, kar je mogoče udobiti, poliva naj se skozi dve leti z gnojnico, ter premetava v tem času dva do trikrat.

Vse to daje v dveh letih kaj lep kup komposta, kateri je za travnike, osobito pa vinograde najboljši gnoj. V tak kompost porabljen šara, z gnojnico, z dveletnim delom vred, ne znaša skoro čisto nobenega, vanj naloženega kapitala, vendar je pa gotovo lepega denarja vredna.

Kompost smatrati smemo torej po vsej pravici za hranilnico in posojilnico, v katero se ni nikak kapital vložilo, iz katere se pa v dveh letih obili kapital z visokimi obresti vred dobi.

In tako hranilnico in posojilnico imeti bi moralo vsako kmečko dvorišče.

Nekaj nasvetov za sadjerejce.

Kdor je namenil prihodnje spomladi saditi sadno drevje, temu bodi priporočeno to-le:

Čas sajenja je od oktobra do aprila. V zmoti je tisti, ki misli, da je pozno spomladno sajenje edino pravilno, marveč je nasprotno res. kakor je izkušnja dokazala, in sicer tako pri vinski trti, kakor pri sadnem drevju. Čim preje jeseni ali vsaj pozimi se drevesca posade, tem več časa imajo, pripraviti se na spomladno rast. Zato naj nihče, ki ima preje priliko in čas, ne čaka spomladi za sajenje sadnega drevja, marveč naj to delo opravi takoj, kakor hitro dovoljuje vreme. Zemlja ne sme biti zmrznjena in tudi ne premokra, to je vse.

Kar se tiče drevja samega, je še zelo razširjena misel, da je najbolje in najvarneje, da se presade in pocepijo v lastnem gozdu ali vrtu zrasli divjaki, češ, ker so zemlji in podnebju privajeni in utrjeni. Stvar pa je taka: Sam sebi prepuščen divjak napravi navadno eno samo močno in dolgo korenino, ki gre navpično v zemljo. To pa je jako neugodno; kajti zemlja sama na sebi je v globočini negojna in nerodovitna, gnoja pa tudi skoro ni mogoče spraviti v večjo globočino. Vsled tega tako drevo v najboljšem slučaju močno raste, a sadu ne prinaša dolgo, dolgo let, in tudi kadar začne roditi, rodi le v daljših presledkih. Zato naj bi se taki divjaki uporabljali le v izjemnih slučajih, če drugega ni dobiti ali pa da se ima zasaditi kak od doma oddaljen prostor. Vselej pa se naj nanje vcepi le manj fina vrsta, to je taka, ki je za sušenje in napravo sadjevca primerna. Te vrste so manj izbirčne glede lege, zemlje in nege, pa tudi manj zapeljive za razne sladkosnedeže.

Sicer pa naj si vsakdo preskrbi pravilno vzgojena in cepljena drevesca, bodisi iz javnih ali zasebnih drevesnic. Gleda pa naj, da dobi zajamčeno dobre, preizkušene vrste, primerne krajevnim razmeram.

Taka drevesca imajo namesto ene dolge, polno manjših korenin, ki rastejo na široko na vse strani ter marno srkajo hrano, ki se nahaja v zgornji plasti zemlje in ki jo dobivajo s površja. Tako drevo silno kmalo in redno rodi, kar se zlasti pospeši tudi z umnim, pravilnim obrezovanjem. To pa je že dokaj umetno delo in se ga je mogoče skoro le praktično naučiti.

Glede oblike drevja moramo iz mnogih tehničnih razlogov priporočati v obče nizkodebelno vzgajanje drevja, to je, vejevje naj se ne prične višje kakor 1 m od tal ali k večjemu 1½ m. Zakaj visoko drevje je mnogo bolj izpostavljeno viharju in mnogo bolj občuti vročino in sušo, kasneje rodi in sadje kasneje dozoreva. Nizko drevje pa se hitro in krepko razvija in zato tudi mnogo preje in obilneje rodi, in je sadje z nizkega drevja vedno lepše in finejše, kakor pa

z visokega. To je izkušnja nepobitno dokazala, in najdemo zlasti v krajih, kjer se goji fino namizno sadje, le nizko drevje. Velika ugodnost je tudi v tem, da se nizko drevje mnogo lažje obdeluje, to je obrezuje, čisti itd., pa tudi sadje lažje obira, kar je zlasti pri finih vrstah velikega pomena.

Kar se tiče tal, so za sadjerejo popolnoma neugodna le močvirna tla in naj nihče ne zasaja močvirja s sadnim drevjem — vsaj v velikem ne — ako ni ob enem poskrbel za redno odtekanje vode po odprtih jarkih.

Sploh naj neizkušenec nikoli ne začne z velikimi nasadi, marveč naj s početka le polagoma zasaja, natančno proučuje vzroke uspehov ali neuspehov, in še-le potem, ko se bo do dobra spoznal z notranjimi zakoni sadjereje ter z zunanjimi pogoji za uspešnost in koristonost iste, naj izvede sadovnjake v večjem obsegu. Bodi pribit, da je za sadjerejo v velikem edino zanesljiva lastna izkušnja in lastno znanje, in se ni zanesti na tuje nasvete.

Pri zasajanju drevja naj se dalje pazi na to, da se na slabša tla in na vetru in raznim dolgo-prstnežem izpostavljena mesta zasaja manj fine vrste sadja, to je one za sadjevec in sušenje. Oreh naj vedno pride na rob nasada, ali sploh na kraj, kjer s svojimi hlastnimi koreninami in košato krono ne more izpodrivati drugega drevja.

Končno bodi vsak, ki hoče imeti redne dohodke od sadjereje, opozorjen na to, da ta panoga gospodarstva zahteva v obče ravno tako skrbne nege, kakor vsaka druga. In kakor velja pregovor, da „krava pri gobcu molze“, ravno tako gotovo je, da drevje rodi v razmerju, kakor smo z njim postopali in kakor smo mu — gnojili. Kdor misli, da sadno drevje za redno prinašanje sadu ne potrebuje gnojitve, ta sploh nima pojma o življenjskih pogojih rastlinstva. Vsak bodi prepričan, da bo tem bolje za sadovnjak, čim bolj mu bo gnojl. Gnoji naj se takoj pri saditvi in potem, če le mogoče, vedno vsako leto; zlasti bo drevje obilo povrnilo trud, ako mu od jeseni do pomladi prilivamo z gnojnico.

O odstavljanju telet.

Zelo važen pogoj za izboljšanje naše goveje živine je med drugimi tudi pravilno odstavljanje telet.

Kakor vsem sesavcem, tako je tudi teletu prva hrana mleko.

Ko se tele skoti, dobiva mleko v hrano na ta način, da ga pustimo sesati ali pa ga napajamo z napajalnikom. Teletu moramo pustiti sesati takoj prvo mleko, ker prvo mleko ima to lastnost, da ščisti teletu želodec in čreva, kar je prvi pogoj za teletovo zdravje. Nikdar torej odstraniti prvo mleko, temveč pustiti ga teletu. V začetku napajamo ali pustimo

sesati teleta večkrat na dan, petkrat do šestkrat, pozneje pa po trikrat do štirikrat. V začetku namreč je pri teletu želodec še majhen, in ne more radi tega posesati mnogo mleka naenkrat, zato je potreba pustiti ga večkrat sesati. Pozneje, ko se je želodec bolj razširil, pa zadostuje trikratno ali štirikratno sesanje ali napajanje. Paziti moramo, da so presledki od enega do drugega napajanja ali sesanja kolikor mogoče enakomerni. Posebno je treba paziti, da ni presledek med večernim in jutranjim napajanjem ali sesanjem predolg. Pustimo torej tele sesati ali napajamo ga kolikor mogoče zgodaj v jutru in bolj pozno zvečer.

V naših krajih je povsod bolj v navadi sesanje teleta pri vimenu. Vendar pa se bolj priporoča napajanje kakor pa sesanje, ki je bolj neenakomerno. Tele se nam namreč lahko s sesanjem na vimenu preveč nasesa posebno, ako je zelo lačno, kar se prav rado zjutraj prigodi. Ako se pa tele preveč nasesa, mu lahko to škoduje na prebavilih. Neenakomerno je sesanje pa tudi takrat, ako tele ne posesa vsega mleka. Znano je, da je mleko v početku molzenja mnogo manj tolsto kakor pa nazadnje pomolzeno. Iz tega vzroka pa dobi tele, ki ne posesa vsega mleka vedno le manj tolsto mleko. Teletu je pa potrebno dovolj tolsto mleko, ako hočemo da se nam dobro razvije. Taki in podobni nedostatki pa se pri napajanju ne pokažejo.

Pri napajanju z napajalniki se da natanko določiti in odmeriti množina mleka, ki ga tele potrebuje vsakikrat in vsaki dan. Teletu odmerimo približno tak del mleka, ki je enak šestemu do sedmemu delu njegove telesne teže. Ako je tele n. pr. približno 40 kg težko, potrebuje 6 do 7 kg oziroma 6 do 7 l mleka na dan. Najbolje je, ako napajamo tele z mlekem takoj ko pomolzemo kravo, ker takrat ima mleko še telesno gorkoto (37° C.)

Če pa mleko ni dovolj gorko, ga je treba segreti na 37° C, ker premrzlo mleko bi utegnilo teletu škodovati. Če ostaja teletu mleko v napajalniku, je to znamenje, da mu ga dajemo preveč, ali pa je tele bolno. V prvem slučaju je treba zmanjšati množino mleka, v drugem pa odpomoči in odpraviti bolezen. Napajati je treba v začetku bolj pogostoma, pozneje pa bolj poredkoma, kakor je bilo prej omenjeno. Mleko je razdeliti na toliko delov, kolikorkrat napajamo. Napajalnike moramo po vsakem napajanju dobro očistiti z vrelo vodo, da se mlečni ostanki ne skisajo v napajalniku.

Teleta pustimo sesati ali jih napajamo z neposnetim mlekem, najmanj 4 tedne. Še bolje pa je, če dobivajo neposneto mleko 5-6 tednov, kar ni nikdar zavrženo.

Po petih oziroma po sedmih tednih začnemo teleta odstavljanje. Odstavljanje se mora vršiti polagoma.

Zelo slabo je, kar na enkrat prenehati z mlekom. Tako odstavljanje ni pravo. Teleta, ki so dosedaj sesala, moramo pri začetku odstavljanja privaditi na napajalnik.

Kdor razpolaga s sladkim posnetim mlekom, je najbolje, da začne nadomeščati polagoma neposneto sladko mleko s posnetim mlekom. To pa stori najlažje s tem, da daje vedno manj neposnetega in vedno več posnetega mleka tako dolgo, dokler ne pride samo na posneto. Seveda je treba tudi tukaj paziti, da je posneto mleko dovolj gorko (37°C). Ako dobivamo posneto mleko morda iz združne mlekarne, je potrebno, da tako mleko pred napajanjem dobro prekuhamo, ker na ta način odstranimo vsako nevarnost sušice ali jetike, ako prihaja mleko od na sušici bolnih krav.

S tem pa, da smo vzeli teletu polno mleko in da mu polagamo posneto, smo mu odvzeli tudi tolščo, ki je za razvoj teleta neobhodno potrebna.

Iz tega vzroka moramo nadomestiti tolščo s kako drugo krmo, v katerih je taka tolšča.

To pa dosežemo najlažje na ta način, da polagamo teletu zraven posnetega mleka ovsen zdrob, ali laneno seme ali oljnate pogače. Najbolje izmed vseh pa se prilega oves ali pa laneno seme.

Ko je tele en teden staro, začnemo mu pokladati fino seno in otavo, da se privadi polagoma na tako krmo. Seveda ne smemo v začetku pokladanja sena že misliti, da dobiva tele že preveč krmil, temveč moramo to upoštevati le kot neko stransko krmo, od katere ima tele le malo ali nič. V poštev pride ta krma (seno) še-le pri začetku odstavljanja, torej takrat, ko začnemo nadomeščati neposneto mleko s sladkim posnetim mlekom, ovsenim zdrobom itd.

Za pokladanje sena, naj ima tele primerno visoke jasli.

V slučaju, da imamo na razpolago sladkega posnetega mleka, lahko začnemo nadomeščati pri odstavljanju neposneto mleko z gorkim napojem, kamor smo primešali ovsene ali lanene moke, in sicer v nekoliko večji meri, kakor bi drugače pokladali, ako bi razpolagali s posnetim mlekom.

Na te načine krmimo teletu približno tri mesece.

Proti koncu tretjega meseca lahko začnemo prenehati tudi s posnetim mlekom ali prej omenjenim gorkim napojem. To pa se naj tudi le počasi izvrši, n. pr. tako, da odvezujemo vsake tri dni po en liter posnetega mleka. Pri tem pa moramo višati v sličnem razmerju prej omenjena močna krmila in seno. Od močnih krmil zadostuje v početku manjša množina ($\frac{1}{4}\text{ kg}$), pozneje zvišamo te na $\frac{1}{2}\text{ kg}$ in ko so teleta približno pol leta stara ni nič preveč $\frac{3}{4}\text{ kg}$. Najbolje močno krmilo je pač ovseni zdrob, ki zelo dobro vpliva na razvoj kosti.

Nikakor pa ni s tem rečeno, da moramo prenehati s tretjim mesecem s sladkim posnetim mlekom. Kdor ga ima dovolj, lahko nadaljuje napajanje s posnetim mlekom tudi po preteku treh mesecev.

Pri izpodreji plemenskih telet so izključena vsa krmila, ki bi teleta preveč pitala. Taka krmila so turšica, krompir itd. Vsa močna krmila pokladajmo teletom kolikor mogoče suha. Nikdar tudi ne smemo pozabiti na redno pokladanje živinske soli, ki pospešuje prebavljanje, in na fosforovo kislino, ki je neobhodno potrebno takrat, če je krma bolj slaba.

Ko so teleta bolj dorasla in imajo približno eno leto, začnimo jih krmiti tako kakor ostalo živino. Bikce je dobro še nadalje bolj tečno krmiti, v tem ko je treba privaditi junice na manj tečno krmo, da se nam ne začnejo prezgodaj pojati.

Vsa druga oskrba telet, kakor snaženje itd., je tako opravljati, kakor pri odrasli živini.

Kronika Zadrúžne zveze.

Zadrúžni tečaj v Celju. V času od 11. — 16. januarja 1909 se bo vršil v prostorih hotela „beli vol“ v Celju (Graška cesta) zadrúžni tečaj. Tečaj se prične v ponedeljek dne 11. januarja 1908 ob 8. uri zjutraj. Učni red bo obsegal praktični in teoretični del. V praktičnem delu se bo na podlagi tiskovin izpeljalo popolno knjigovodstvo za posojilnice rajfajznovke, izdelovale zadolžnice, zemljeknjižne prošnje in bilance ter se bodo obravnavali vsi predpisi glede davkov, kolkov in pristojbin. Teoretični del bo obsegal predavanja, in sicer se bo predavalo:

- v ponedeljek dopoldne o zgodovini in razvoju zadrúžništva; popoldne o narodnogospodarskem, npravno vzgojevalnem in socialnem pomenu zadrúžništva;
- v torek dopoldne o umetnih gnojilih, popoldne o denarnih zadrugah. zlasti rajfajznovkah ter o dolžnostih in načelstva in nadzorstva in o občnih zbiorih;
- v sredo dopoldne o zemljiški knjigi in o konverziji dolgov, popoldne o nakupovalnih in prodajalnih zadrugah;
- v četrtek dopoldne o mlekarških zadrugah in mlekarstvu, popoldne o vinarskih in sadjarskih zadrugah;
- v soboto dopoldne: Izkušnja ter sklepno predavanje

Nas zadrúžni program.

Tečaj za sestavo bilanc se vrši v petek, dne 15. januarja in se istega lahko udeležijo razun udeležencev zadrúžnega tečaja tajniki zadrug, kateri se ne morejo udeležiti celtedenskega tečaja.

Sklep tečaja v soboto opoldne. Pouk se vrši vsak dan od 8.—12. ure dopoldne in od 2.—6. ure popoldne. Tečaj vodi nadrevizor „Zadrúžne Zveze,“ Vladimir Pušenjak s sodelovanjem revizorja Vekoslava Pelca.

Nove članice. V zadnjih sejah načelstva Zadrúžne Zveze so na novo vsprejete v članstvo sledeče zadruge.

Kmečka hranilnica in posojilnica v Št. Lovrencu nad Mariborom,

Hrvatska Pučka Blagajna za štednjo i zajmove u
Živogošću,
Hranilnica in posojilnica v Svetinjah,
Hrvatska Pučka Blagajna za štednjo i zajmove u
Bogomolju,

Spar- und Darlehenskassenverein in Mösel,
Gospodarsko trgovačko društvo Štivan na Cresu,
Trgovačko gospodarsko društvo Zamet (Istra).

Podpora. Kmetijski zadrugi v Makolah je poljedelsko ministerstvo dovolilo za napravo trtnice za ameriške trte podporo 6000 kron.

Zadružni pregled.

Nove zadruge. Meseca oktobra t. l. so bile v zadružni register vpisane sledeče nove slovenske zadruge:

Na Kranjskem:

Velkopolje na Vipavskem (dež. sod. Ljubljana),
Kmečka gospodarska zadruga v Velkempolju na
Vipavskem, reg. zadr. z omej. zav.

Leše (dež. sod. Ljubljana), Hranilnica in posojilnica
v Lešah, reg. zadr. z neomej. zav.

Na Štajerskem:

Svečina (okrož. sod. Maribor) Hranilnica in posojil-
nica v Svečini, reg. zadr. z neomej. zav.

Zavrče (okrož. sod. Maribor), Hranilnica in posojil-
nica v Zavrču, reg. zadr. z neomej. zav.

Svetinje (okrož. sod. Maribor), Hranilnica in poso-
jilnica v Svetinjah, reg. zadr. z neomej. zav.

Na Primorskem:

Řodik (dež. sod. Trst), Kmečka hranilnica in poso-
jilnica v Řodiku, reg. zadr. z neomej. zav.

Drežnica (dež. sod. Gorica), Kmečka hranilnica in
posojilnica v Drežnici, reg. zadr. z neomej. zav.

Vrtovin (dež. sod. Gorica), Kmečka hranilnica in
posojilnica v Vrtovinu, reg. zadr. z neomej. zav.

Idersko (dež. sod. Gorica), Kmečka hranilnica in
posojilnica na Iderskem pri Kobaridu, reg. zadr.

Savodnje (dež. sod. Gorica), Vrtnarska zadruga v
Savodnjah, reg. zadr. z omej. zav.

Miren (dež. sod. Gorica), Čevljarska zadruga v Mirnu
pri Gorici, vpisana zadruga z omej. zav.

Cerkno (dež. sod. Gorica), Živinorejska zadruga v
Cerknem na Goriškem, reg. zadr. z omej. zav.

Štanjel (dež. sod. Trst), Kmečka posojilnica in hra-
nilnica v Štanjelu, reg. zadr. z neomej. zav.

V Dalmaciji:

Ervenik (dež. sod. Zadar), Srpska zemljoradniška
zadruga v Erveniku, protokolirano udruženje sa
neograničenim jamstvom.

Lopar (dež. sod. Zadar), Ribarska zadruga, registri-
rana na ograničeno jamčenje za mjesto Lopar.

Ošlje (okrož. sod. Dubrovnik), Seoska blagajna za
štednjo i zajmove, zadruga uknjižena na ogra-
ničeno jamčenje u Ošljemu.

Bogomlje (okrož. sod. Split), Hrvatska Pučka Bla-
gajna za štednjo i zajmove, zadruga uknjižena
na neograničeno jamčenje.

Živogošće (okrož. sod. Split), Hrvatska Pučka Bla-
gajna za štednjo i zajmove, zadruga uknjižena
na neograničeno jamčenje u Živogošću.

Kmetijski poučni tečaj. Glede na to, da je sklenil
deželni odbor prirediti to zimo kmetijske poučne tečaje, se

je vršil pri deželnem odboru razgovor, pri katerem so se za
zdaj določili kot kraji, kjer se bodo vršili taki tečaji: Cerklje
na Gorenjskem, Košana, Št. Rupert, Žiri, Semič, Kostanje-
vica. Predavalo se bo o sadjereji, perutninarstvu, vinarstvu,
kletarstvu, zadrugištvu, kmetijskem knjigovodstvu, strojih,
travnistvu, gnojenju, mlekarstvu, živinoreji, prešičoreji itd.
Za vsak kraj se izbero predmeti, ki so lokalno umestni.
Koder si žele enakih poučnih tečajev, ki bi trajali po dva,
tri dni ali več, čisto po krajevnih razmerah, naj se oglase
pri deželnem odboru. Seveda morajo v dotičnem kraju po-
skrbeti, da se ljudstvo tega strokovnega pouka udeleži.

Gospodarske drobtine.

Sadne tropine. Pri letošnji obilni sadni letini si je
gotovo marsikateri gospodar napravil toliko sadnega mošta,
da mu skozi celo leto ne bo treba kupovati vina za dru-
žino. A pri izdelovanju mošta sem videl ravno letos pri ne-
katerih hišah precejšnjo potratnost. O nezadostnem zdrob-
ljenju sadja, ki ne da potem dovolj soka (krivo temu je po-
manjkanje dobrih sadnih mlinov) ne govorim. A videl sem,
kako mečejo nekateri sadne tropine na gnoj. In vendar bi
ravno pri letošnjem pomanjkanju krme, prišle tropine tako
zelo prav naši živini. Poznam gospodarje, ki tropine naj-
preje namočijo, da napravijo čez 14 dni ali tri tedne iz
njih kis za dom, potem pa še te dva ali trikrat stisnjene
tropine pokrmijo. Vrednost tropin, ki smo jih iztisnili samo
za vino je približno ona dobrega sena in slame, pese, ri-
ževih otrobov, želoda i. t. d. Posebno posušene zelo vzbujajo
slast pri živini in vplivajo zelo zdravilno na prebavila.
Tropine, ki jih ne morejo v kratkem pokrmiti, spravljajo
v Švici v velike lesene kadi ali pa v cementne shrambe
kjer jih trdo pohodijo in stlačijo; drugod zopet jih kisajo
podobno kot pri nas zelje in repo v kadeh. Sušiti pa se
dajo v peči za kruh kot krlji. Ravnajmo v bodoče kakor
že, a ne zmetujmo te dobre začimbe za našo goved.

**VIII. mednarodni kongres socijalnega zavarovanja
v Rimu.** Dne 12. m. m. sešel se je ta kongres, katerega
se je udeležilo 1500 delegatov vseh civiliziranih držav in
ki je v zgodovini socijalne politike v resnici znamenit do-
godek. Prvi kongres te vrste se je vršil v Parizu 1889. l.,
zadnji pa 1905. l. na Dunaju. Lahko rečemo, da so ti kon-
gresi dali povod in temelj k znanstvenim in praktičnim
pripravam novega socialnega zakonodajstva. Od zavarovanja
proti nezgodam do starostnega in invaliditetnega zavarova-
nja, od bolniških blagajn do zavarovanja proti neprosto-
voljni nezaposlenosti, počenši z zdravstvenimi odredbami
pa do zavarovanja materstva, vse to je delo socijalne po-
litike, katere namen je izboljšanje gospodarskih in moralnih
razmer delavskih slojev, o vsem tem se je razpravljalo na
teh kongresih. Letošnji kongres je tem bolj znamenit, ker
se bavi z vprašanji, ki stoje v raznih državah na dnevnem
redu. V Avstriji stojimo pred reformo socijalnega zavarova-
valstva in pred uvedbo splošnega starostnega zavarovanja.
V Italiji se pripravlja nov zakon o zavarovanju proti ne-
zgodam, predložen je parlamentu projekt o zavarovanju
materstva in parlament sam je sprožil misel o razširjenju
zavarovanja proti nezgodam tudi na kmetski stan. Kongres
se je prvi dan bavil s poročili o razvoju socijalnega zako-
nodajstva v raznih državah. Na dnevnem redu so pa med
drugimi tudi ta vprašanja: Naloga zdravnika pri soci-
jalnem zavarovanju; ustanovitev posebne stolice na vse-

učiliščih za socialno medicino; izobrazba uradništva za delavske zavarovalnice, bolezni in nesposobnost za delo sama na sebi in v njih medsebojnih odnošajih z obzirom na njih omejitve ter na zavarovanje, bolezni vsled poklica, njih omejitve in zavarovanje proti njim; ureditev zavarovanja materstva, materske bolniške blagajne, zavarovanje vdov in sirot (zavarovanje za slučaj smrti) zavarovanje proti neprostoVOLjni nezaposlenosti. — Vse sami važni predmeti socialne politike, s katerimi se bodo v kratkem pečali tudi parlamenti in vlade raznih držav.

Olajšave v vojaških zadevah izseljencev. Če vložiti c. in kr. konzulat v tujini prošnjo, se dovoli dotičnemu izseljencu, da mu dvakrat sploh ni treba iti k naboru. V tretjič pa se mora dati pri c. in kr. konzulatu v tujini zdravniško preiskati. Če je potrjen, lahko odgodi vojaško leto do 1. oktobra, ko do dovrši 24. leto. Takrat se mora dotičnik vrniti v staro domovino. — Rezervisti v tujini morejo do konca januarja prositi, da se jim odpuste vojaške vaje. Prošnje je vložiti pri c. in kr. konzulatu, priložiti ji je vojaški list (pas).

Zemljiški davek. V Avstriji pride na glavo vsako leto zemljiškega davka po 2·07 K, na Ogrskem po 3·48 K, na Nemškem po 0·84 K, v Angliji po 0·45 K, na Francoskem 2·58 K in v Italiji 2·85 K.

Jabolka se lahko ohranijo čez zimo dobra, če se zakopljejo v zemljo, kakor repa. V ta namen se izkoplje globoka jama, dno se pokrije s smrečjimi vejicami ali s slamo, potem se nasiplje jabolka, pokrije z vejicami ali s slamo, slednjič pol metra visoko z zemljo, in jabolka ostanejo do pomladi zdrava, sočnata.

Koliko hranilnih vlog upravljajo avstrijski denarni zavodi? Na Avstrijskem upravlja 611 hranilnic (občinskih, okrajnih, deželnih) 4748 milijonov kron, 6375 denarnih zadrug (hranilnic in posojilnic, rajfajzenovk itd.) 1454 milijonov kron in 79 bank 426 milijonov kron hranilnih vlog. Denarne zadruge upravljajo torej že skoraj eno četrtino vseh hranilnih vlog, vkljub temu, da so ti zavodi mnogo mlajši, nego so navadne (občinske itd.) hranilnice in banke.

Ilovica, čistilno sredstvo. Lesene deske, na katerih režemo in sekamo meso, slanino in druga mesne jedila, se napijejo krvi in maščobe, da jih je težko osnažiti. Jako dobro čisti za nje je ilovica. Treba jo je zmociti in namazati z njo deske. Čez nekoliko časa se deske dobro umijejo s peskom in milom, da se les popolnoma očisti. Tudi noži, vilice, žlice in druga kovinska orodja se lepo svetijo, če jih osnadimo z ilovico.

Temni hlevi. Izkušnja uči, da se živali hitreje zrede v temnih prostorih, za pisanje je torej temen kraj primeren. Nikdar ne smemo pa puščati v temnih hlevih živine za pleme in za delo ter molznih krav, ker pomanjkanje svetlobe pri nji zmanjšuje množino krvi in jo tudi oslabi.

Bosna in Hercegovina. Ti deželi, kateri sta po aneksiji postali del našega cesarstva, se pečata največ z poljedelstvom, živinorejo in svinjerejo. Odkar sta se okupirali, se je gospodarstvo precej povzdignilo. Leta 1906 se je izvozilo iz Bosne in Hercegovine klavne in tovarne živine za 21·5 milijonov kron. Pa tudi perutnina je prinesla tema deželama lep denar. Samo živa in mrtva perutnina je prinesla isto leto 613.550 kron dohodkov, izvoz jajec pa 1·9 milijonov kron. Te številke jasno kažejo, da perutninoreja ni zadnja stvar. Bilo bi toplo priporočati, da bi se naš kmet bolj prijel te panoge. Koliko lepih milijonov bi prišlo v naše roke, in sicer na lahek način. Da bi se perutninoreja

po naših deželah bolj razvila, bi gotovo mnogo pripomogle perutninarske zadruge.

Fr. Petek

Kako se perutnina dobro opita? Za pisanje perutnine, posebno piščet, je najboljša rabiti ajdovo moko ali pa tudi ječmenovo in koruzno moko skupaj. Te moke se zmešajo z posnetim mlekom ali pa medencem. Iz tega se napravi precej gost močnik. Sviri se pred pokvarjenim ali pa starim mlekom, ker v tem je kislina, katera perutnini jako škoduje, pa tudi se ne sme piča napraviti za cel dan, ampak za vsak čas krmljenja posebej. Vsakokrat naj se posoda osnaži in se ne sme stara krma pustiti v koritu. Česar ne pojedjo enkrat, mora stran; zaradi tega naj se vsakokrat dá samo toliko, kolikor enkrat pojedó. Krmi se vsak dan trikrat, in sicer redno ob eni in isti uri, zjutraj ob 6 uri, opoldne ob 12 in zvečer ob 6 uri. Koliko se za enkrat dá piščetu, je odvisno od velikosti istega n. pr. 4 mesece staro pišče bi dobilo za enkrat $\frac{1}{8}$ l., celi dan skupaj $\frac{3}{8}$ l. tega močnika. Pri opazovanju se potem že vidi, ali ima preveč ali premalo. Da si ohranijo dober tek, se pridene k močniku za vsako glavo in za vsak dan 1 g soli in nekaj peska. Pitne vode pri tej tej krmi ne potrebujejo. Piščeta v starosti 4 mesecev so najbolj pripravna za pisanje. V starosti kakih 6—9 tednov se morajo spoli ločiti in tako ostanejo, dokler ne pridejo v kletke. Te kletke morajo biti toliko velike, da se še morejo živali dovolj gibati, ker drugače bi bilo to le trpinčenje. Na ta način krmljena piščeta so v 14—20 dneh lepo opitana.

Fr. Petek.

Nov zakon v prilog ogrskega kmeta. Dne 1. septembra t. l. je stopil na Ogrskem v veljavo nov zakon, na podlagi katerega se odslej ne bo moglo zarubiti in na dražbi zaradi nepovrnjenega dolga prodati posestvo tistim poljedelcem, ki nimajo več nego 12 oralov zemlje. Ako ima kdo več nego 12 oralov zemlje, se mu more postaviti na dražbo samo ono, kar ima več od teh 12 oralov. Ako ima enega ali dva konja, se mu ta dva ne moreta zarubiti, ampak šele tretji, četrti, i. t. d. Ravno tako je mogoče zarubiti še-le tretjo kravo, dočim ovca, koza in svinja še-le peta, ako jih v obče posestnik toliko ima. Upnik ne sme poljskemu delavcu zarubiti žita kolikor ga potrebuje, da za pol leta preživi sebe in obitelj in ravno tako mu ne sme odvzeti gotovine pod 150 kron. Ako se pri poljskem delavcu najde nad 150 kron, more se mu zarubiti samo to, kar ima nad nad 150 kron.

Pogozdovanje v Italiji. Italijanska vlada je l. 1907 razdelila 14 milijonov komadov gozdnih drevesec, a od leta 1867 do 1907 je porazdelila skupaj 131 milijonov stebelc in 108.653 kg semen gozdnega drevja. L. 1908 je razdelila v isto svrhu 6703 semen. Po 1104 potrjenih načrtih je sklenila italijanska vlada pogozditi 63.350 hektarov zemlje in je postavila v proračun v ta namen svoto 9.562.149 lir.

Koliko potrošijo Amerikanci za razsvetljavo? V Zjedinjenih državah severnoameriških se izda na leto 1800 milijonov kron za razsvetljavo, in sicer za voščene in stearinove sveče 55 milijonov, za petrolej 664 milijonov, za plin 300 milijonov, za elektriko 750, za acetilen 30 milijonov kron. — Ako vzamemo, da prebiva v Zjedinjenih državah 90 milijonov ljudi, potem bi prišlo na vsakega prebivalca na leto povprečno 20 kron stroškov za razsvetljavo.

Koliko zlata in srebra se pridobiva v Avstriji. Glasom statistike, ki jo je izdalo ministrstvo za javna dela o rudarstvu, se je pridobilo l. 1907 v Avstriji 307.109 metrskih stotov zlate rude v vrednosti 615.926 kron, za K 60.000 manj kot l. 1906. Srebrne rude se je dobilo 133.804 metrskih stotov v vrednosti 2.798.149 kron. Produkcija

zlata je v privatnih rokah in skoraj vsa na Češkem, namreč 99.87%, dočim se je ostalih 0.13% pridobilo v Solnogradu. Tudi produkcija srebra, ki jo ima vrokah erar, je večinoma na Češkem, namreč 99.37%, na Tirolskem pa 0.63%.

Kratek pregled davkov. Zanimive podatke glede obdačenja v Avstriji in drugih državah je prinesel nedavno nemški časopis „Kulturfragen“:

Davka na pivo odpade:

v Avstriji	na glavo K	3.02
v Nemčiji	„ „ „	—85
na Angleškem	„ „ „	7.80
v Sev. Ameriki	„ „ „	3.34

Davka na žganje:

v Avstriji	na glavo K	3.48
na Ogrskem	„ „ „	4.75
v Nemčiji	„ „ „	3.18
na Francoskem	„ „ „	8.08
na Angleškem	„ „ „	10.96
v Sev. Ameriki	„ „ „	8.99

Davka na sladkor:

v Avstriji	na glavo K	4.31
na Ogrskem	„ „ „	1.75
v Nemčiji	„ „ „	2.69
na Francoskem	„ „ „	2.99
v Italiji	„ „ „	2.21

Davka na sol:

v Avstriji	na glavo K	1.84
na Ogrskem	„ „ „	1.82
v Nemčiji	„ „ „	1.04
na Francoskem (s carino vred)	„ „ „	8.52

Ostale države nimajo davka na sol.

Primerjajmo še nekatere direktne davke:

Zemljiškega davka:

v Avstriji	na glavo K	2.08
na Ogrskem	„ „ „	3.48
v Nemčiji	„ „ „	—84
v Italiji	„ „ „	2.86
na Francoskem	„ „ „	2.58
na Angleškem	„ „ „	—46

Davka na poslopja:

v Avstriji	na glavo K	3.59
na Ogrskem	„ „ „	1.36
v Nemčiji	„ „ „	—41
v Italiji	„ „ „	2.74
na Francoskem	„ „ „	3.86
na Angleškem	„ „ „	1.12

Dohodninskega davka:

v Avstriji	na glavo K	2.30
na Ogrskem	„ „ „	1.81
v Nemčiji	„ „ „	8.18
v Italiji	„ „ „	8.89
na Francoskem	„ „ „	2.47
na Angleškem	„ „ „	18.17

Obrtnega davka:

v Avstriji	na glavo K	3.47
na Ogrskem	„ „ „	3.04
v Nemčiji	„ „ „	—41
v Italiji	„ „ „	—50
na Francoskem	„ „ „	1.38
na Ruskem	„ „ „	3.44

Dobave za vojsko pri malih obrtnikih. Urad za pospeševanje obrti je izgotovil načrt, kako se ima porazde-

liti prihodnje leto dobave vojaških potrebščin na polju čevljarstva, jermenarstva in sedlarstva. Dočim je doslej mala obrt dobivala v usnjarstvu samo 25 odstotkov dobav, se prihodnje leto zviša ta delež za 10 odstotkov, prihodnjega leta pa po 2.5 odstotkov, tako da bo leta 1913 mali obrti naklonjenih 45 odstotkov vojaških potrebščin v tej stroki. Tudi pri dodatnih dobavah bo mala obrt v isti meri udeležena. Sploh bodo prihodnje leto mali obrtniki mogli za vojno upravo izgotoviti 70.050 parov čevljev v vrednosti okrog 927.850 K, nadalje jermenarskih in sedlarskih del za 324.357 K, kar dosedanji delež male obrti znatno prekaša. Omeniti je pri tem, da ostanejo dobave za tri leta v veljavi, da bodo torej zadovoljive zadrage dobile tudi za leto 1910 in 1911 približno enako visoke naročbe. Zastopniki trgovskih in obrtnih zbornic so v seji odbora za razdelitev vojaških dobav, ki se je te dni vršila v ministrstvu za javna dela, to zvišanje dobav, naklonjeno mali obrti, živahno odobraval.

O kupčiji z vinom. To leto se je pridelalo v vseh avstrijskih vinorodnih krajih izredno veliko vina. Poleg Sp. Štajerja tudi na Dolenjskem, Ogrskem, Nižje-avstrijskem, Tirolskem, Primorskem in v Dalmaciji. V vseh teh krajih je bilo veliko vina, da je povsod primanjkovala posoda, in je bila silno draga. Trgovci so se s tem precej okoristili; kupovali so v istem času, posebno na Ogrskem, vino po 14 K hl. Tako so se trgovci v tem letu založili z vinom prav po ničevi ceni; največ so ga kupili na Ogrskem. Sedaj so se cene vinu nekaj zvišale. Na Ogrskem je cena 20 do 24 kron. Na Nižjeavstrijskem je bila cena v začetku 17 do 20 kron, sedaj je pa 20 do 26 kron. Na Tirolskem je bila cena prej 14 kron, sedaj je 12 do 26 kron. V tem letu so se vinski trgovci združili in izdajajo nov časopis v nemškem jeziku na Dunaju z imenom: „Neue Weinzeitung“. V tem listu pišejo v zadnjem času, da so se sedaj res cene vinu nekoliko zvišale, ali svarijo trgovce, naj se ne prenačijo z nakupovanjem, ker bodo zopet padle. Da je cena vinu letos tako nizka, pripomore tudi to, da je bilo povsod mnogo sadja, ki se ga ni moglo prodati, in se je iz njega napravil sadjevec, ki se prodaja še za polovico bolj po ceni kakor vino. Kakor pri nas, prede huda vinogradnikom tudi v Italiji, tam se prodaja vino večinoma po 8 do 9 kron hl.

Krompir za seme naj se ne kopiči preveč na debelo, ker drugače se ugreje. Bolje je tudi, da se ga hrani v bolj svetlem nego v temnem prostoru, ker požene v slednjem veliko poprej. Ako je pogal že pozimi, kar se dogaja posebno tedaj, ko se ga hrani v preveč gorkem prostoru, naj se ga prenese takoj v kak zračen prostor. Posebno zgodnji krompir naj se razširi v hladnem prostoru na tenko, kakor se hranijo jabolka in prenese februarja ali marca v bolj svetel prostor. Kalenja se sicer s tem ne zaduši, vendar pa se s tem pridobi, ker ostanejo kalice bolj kratke in močne in kot take niso v škodo. Tak krompir naj se posadi s kalmi vred, ker napravi krompirčke poprej, kakor če se mu je kali odtrgalo ali odlomilo, kar je pri zgodnjem krompirju velikega pomena. Krompir, kateremu se je kali ponovno odlomilo ali pa ima predolge kali, ni mnogo vreden za seme, ker taki gomolji oslabé.

Tvrdba Ph. Mayfarth & Co. na Dunaju II. Taborstrasse 71, nam naznanja, da je v celem obsegu začela delati v vseh delavnicah svojih strojnih tovarov in železninskih livaren. Ta tvrdba je znamenita zaradi kmetijskih strojev, ki jih izdeluje.

P R E G L E D

poslovanja hranilnic in posojilnic na podlagi vposlanih mesečnih izkazov za mesec oktober 1908.

I m e	Prejemki		Izdatki		Denarni promet		Hranilne vloge				P o s o j i l a				Število članov
							vloženo		vzdignjeno		dano		vrnjeno		
	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	
Artiče	3318	07	3730	06	7048	13	1995	60	1680	—	1050	—	570	—	157
Besnica pri Kranju	1450	10	1325	52	2775	62	748	—	414	—	600	—	700	—	55
Baderna															
Bajagič	39826	76	39666	93	79493	69	6240	—	2500	—	32405	23	10704	09	224
Barban															
Baška	136505	80	133270	79	269776	59	96108	69	93661	55	8338	52	2971	70	210
Beram	3227	65	2789	13	6016	78	2296	92	1735	72	946	—	443	55	—
Belapeč															
Biograd	18440	85	17221	67	35662	52	—	—	808	32	11681	46	4055	64	681
Blagovica	7817	25	4079	99	11897	24	6091	92	2710	14	1320	—	1552	68	212
Bled	15571	48	17165	82	32737	30	8835	—	12528	76	4200	—	2200	—	200
Bloke	60750	03	51828	50	112578	53	9270	—	22971	65	28060	—	4728	—	354
Boh. Bistrica	23168	43	22303	54	45471	97	10812	—	15202	51	2000	—	8205	38	134
Boljun	1401	—	1401	88	2802	88	201	—	—	—	1400	—	—	—	109
Boljunec	4166	74	3183	27	7350	61	614	77	771	—	1700	—	1209	31	292
Borovnica	30992	84	25033	51	56026	35	9006	—	5142	15	12760	—	7700	—	325
Boštanj	1181	46	1356	98	2532	44	544	36	550	—	800	—	—	—	83
Brezovica															
Bučka															
Bogomolji	914	55	669	85	1584	40	376	—	—	—	181	20	15	10	29
Bobovišče	1701	60	2084	15	3785	75	250	—	80	—	965	66	—	—	42
Celje	317180	55	320348	70	637529	25	52677	42	22164	70	104077	92	791	07	184
Cerklje															
Cerklje pri Krš.	4760	49	2904	—	7664	49	2482	—	944	—	1960	—	428	45	180
Cerkno															
Cirknica	62008	08	63247	02	125255	10	24246	48	26453	41	36268	64	4382	16	609
Cirkovce															
Cres															
Čatež															
Češnjica	6681	69	6274	27	12955	96	1720	—	4878	76	1300	—	300	—	197
Čitluk	455	32	450	67	905	99	—	—	—	—	265	67	—	—	540
Črmošnjice															
Črna gora	3209	55	2653	66	5845	21	1760	—	970	—	1665	—	110	—	83
Črni vrh	10327	77	7794	32	18125	09	4289	—	3512	05	2170	—	1798	—	244
D. M. v Polju	5358	03	4875	09	9533	12	5007	—	1491	82	600	—	200	—	97
Dicmo-Donje	84179	07	83917	87	168096	94	227	—	28	—	78150	—	2287	—	206
Dicmo H. s. b.															
Dob.															
Dobje	3581	69	3553	23	7134	92	3118	44	380	—	400	—	260	—	42
Dobova															
Dobropolje	95578	72	96890	76	192469	48	15136	—	28607	12	54460	—	5400	—	+3
Dobrinj															
Dobrova	17402	55	17052	65	24455	20	17302	55	50	—	—	—	—	—	25
Dobrna	75650	97	45651	91	121302	88	79792	—	12480	17	940	—	140	—	144
Dol	5699	72	5935	—	11634	72	4716	—	40	—	2640	—	—	—	47
Dolsko	6766	88	5740	96	12507	84	4228	—	1722	79	—	—	250	—	55
Domžale	38942	61	37235	97	76178	58	18893	80	6215	63	27774	25	7380	—	304
Draga	7491	67	7405	18	14806	85	5405	—	5640	57	1740	—	—	—	—
Dračevica	85230	54	84232	27	169462	81	25687	53	19225	44	24842	80	22628	23	58
Drniš															
Dragatuš	1865	27	816	65	2681	92	1412	90	—	—	300	—	—	—	6
Fara	4915	70	5498	30	10414	—	4724	—	1376	98	100	—	—	—	118
Frankolovo	4626	61	1933	08	6559	69	1155	09	1072	58	843	—	833	72	230
Gornjigrad															
Gorica															
Gore	2619	12	2004	21	4623	33	2130	—	961	31	1000	—	7	50	77
Gorje	11389	93	10541	69	21931	62	3892	20	5704	54	2750	—	4077	35	340
Gor. Logatec	10991	55	10180	87	21172	42	9934	—	490	—	1860	—	200	—	54
Gozd	1403	72	330	—	1733	72	1200	—	30	—	300	—	—	—	69
Gradac h. p. b.															
Gradac kod Drniša	2942	09	24380	49	27352	58	—	—	70	—	397	—	588	66	333
Gradac kod Makarske	10286	98	10033	13	20320	11	310	—	410	—	7240	47	317	40	176
Gomilica															
Hinje	2519	50	2312	—	4831	50	2504	—	2300	—	—	—	—	—	33
Horjul	8398	26	7925	11	16323	37	2360	—	3190	11	27112	07	3330	—	328
Hrenovice	8828	74	10339	51	19168	25	2350	—	3676	62	1620	—	2010	09	365

I m e	Prejemki		Izdatki		Denarni promet		Hranilne vloge				P o s o j i l a				Število članov
							vloženo		vzdignjeno		dano		vrnjeno		
	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	
Idrija	11469	07	12818	08	24287	15	6496	79	3024	40	5747	14	2231	69	195
Ig	38612	28	38552	76	77170	04	16017	—	8265	96	22595	—	19385	—	344
Igrane	11345	70	8601	56	19947	26	1132	—	1891	57	1097	55	900	—	189
Imotski	4361	56	9996	70	14156	70	4160	—	366	—	8717	—	174	36	88
Izlake	13627	09	14351	25	27978	34	12985	—	3296	65	3600	—	510	—	228
Jesenice	14872	52	15329	32	30201	84	11336	29	3421	19	1100	—	2371	58	187
Konjice	18526	47	17900	84	36427	31	6717	15	540	—	5860	—	610	—	66
Kamnik	110551	37	108373	77	218925	14	78346	19	28450	13	16045	—	2560	09	555
Kanal															
Kandija	118203	07	113363	49	231506	56	73045	30	58647	30	49568	54	15164	99	1067
Karojba															
Kaštelir	59556	39	58809	77	118366	16	20165	—	17133	65	35961	—	11976	—	221
Kijevo	277	51	700	23	—	—	—	—	487	—	200	—	277	51	175
Kočevje	9375	66	5759	71	18135	37	2746	73	6225	43	—	—	2000	—	28
Koljane															
Komenda	13784	59	13691	11	27475	70	11180	64	5465	42	200	—	258	77	142
Koprivnica	3525	30	2080	—	5605	30	2560	—	60	—	2020	—	40	—	56
Koprivnik															
Kaštel															
Kozice															
Kranj	101599	76	107037	99	208637	45	38224	10	18060	43	11730	—	50006	67	80
Kranjska gora	13727	64	20887	01	34614	65	9295	48	7083	12	8700	—	70	—	326
Križevci	237967	72	233870	44	471838	16	140599	78	185098	90	82260	—	23845	95	94
Kropa	4382	54	4631	71	9020	35	3374	74	280	—	850	—	—	—	30
Kršan	7815	49	7457	40	15272	39	600	—	100	—	2382	40	1507	85	155
Kruševo															
Krivodol															
Korte	4295	62	4277	49	8573	11	160	—	—	—	4200	—	—	—	45
Lukovica	4435	—	4654	—	9089	—	2579	—	1251	—	2400	—	1820	—	143
Laško															
Leskovec	6089	26	4276	09	10365	35	5390	—	1716	48	1353	—	539	—	439
Leskovica															
Lindar	4374	32	4952	76	9327	08	2584	—	720	—	1455	27	1751	09	121
Ljubljana, ljud. pos.	4044159	71	4126475	76	8170635	47	999744	84	320637	17	108641	50	30632	86	2406
Ljubljana, o. k. z.	16596	35	16534	95	33131	30	—	—	—	—	7070	—	9517	85	53
Ljubljana, vz. podp. dr.	405384	33	415046	90	820431	23	136831	18	43730	17	33369	—	30242	—	—
Ljubno	71181	63	64748	96	135930	59	8426	—	3183	55	12000	—	42500	—	271
Loka	2688	05	3629	60	6317	65	861	60	160	—	140	—	1792	63	28
Loški potok	15531	90	15354	38	30886	28	5210	—	8242	49	4927	49	1539	49	158
Leše	1484	40	1422	60	2907	—	1482	60	—	—	—	—	—	—	11
Livade	1802	58	2220	20	4323	78	1034	—	100	—	2054	—	490	—	301
Makarska	908	68	12602	88	13511	06	—	—	6933	98	3769	50	136	—	80
Makole	64248	50	55430	20	119678	70	10881	99	19078	10	112240	—	6464	17	—
Mali Lošinj															
Marenberg	4522	55	3600	26	8122	81	1754	—	261	16	—	—	803	—	—
Maribor: Sp. Ljud. Pos.	56730	90	56899	—	113629	90	25112	38	10452	39	26427	96	4010	—	105
Maribor: H. p. kat. meš.															
Medulin															
Mengeš	15997	39	15594	11	31591	50	9813	—	7178	07	4880	—	600	—	456
Metlika															
Milna															
Mirna															
Mirlovič-Zagora	296	12	240	—	536	12	40	—	—	—	240	—	215	—	548
Mokronog															
Moravče	18301	95	18839	58	37141	53	15136	17	2187	43	8000	—	600	—	131
Mošnje	3548	65	3568	20	7116	85	1860	—	1577	—	1140	—	280	—	140
Mirna peč	29160	84	27771	91	56932	75	10342	23	—	—	17000	—	—	—	14
Mozirje	2658	16	1700	—	5408	16	3590	—	550	—	1200	—	—	—	54
Naklo	1182	18	1120	33	2302	51	1175	—	892	60	170	—	—	—	73
Nerezine															
Nova cerkev	1357	09	2022	50	48834	40	1310	—	1222	50	800	—	—	—	29
Novalja															
Otok kod Sinja	2911	84	2910	35	5822	19	2000	—	—	—	2910	35	—	—	80
Omišalj	13104	37	35915	27	22000	50	12306	62	18325	67	—	—	577	51	176
Obrtna kreditna zadruga															
Otrič Strugama	1337	75	1100	—	2437	75	1300	—	1100	—	—	—	—	—	52
Pag															
Pazin															
Petrovče	1445	37	2549	73	3995	10	722	87	640	18	1900	—	10	—	2
Planina-Studeno	3575	42	4744	04	8319	51	1486	—	1993	03	1700	—	427	16	183

I m e	Prejemki		Izdatki		Denarni promet		Hranilne vloge				Posojila				Število članov
							vloženo		vzdignjeno		dano		vrnjeno		
	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	
Sv. Mihael poleg Šoštanja															
Sv. Nedelja															
Sv. Peter pri Novem mestu	64953	17	53764	16	118717	33	1234	81	250	—	1730	—	—	—	50
Sv. Peter u Šumi															
Sv. Peter n. M.															
Sv. Peter v S. d.															
Sv. Trojica	4645	—	2730	48	7375	48	7515	—	230	48	2500	—	3000	—	41
Sv. Benedikt	7839	91	6817	18	14657	09	5033	—	518	62	219	—	2208	—	257
Št. Jur o. j. ž.	77825	61	75347	96	153173	57	16376	51	7997	—	31192	25	516	92	313
Št. Vid pri Vipavi	713	91	1790	21	2513	12	450	—	—	—	1200	—	—	—	14
Šebrelje	4189	35	4705	95	8895	30	1974	—	1747	86	2403	—	68	—	123
Št. Ilj p. Turj.	11202	90	11483	14	22686	—	5442	42	1599	15	3799	—	5007	—	226
Št. Janž (Dolenjsko)	3246	10	2389	60	5635	76	3085	60	2057	60	300	—	134	—	161
Št. Janž na Dr. polju	30679	40	30455	28	61134	68	742	—	1300	—	2510	—	250	—	37
Št. Jernej	19072	46	16200	34	35272	80	12100	—	9325	02	6390	—	2242	44	805
Št. Jur. p. Kum															
Št. Jurij p. Kr.															
Št. Lambert	4877	69	4897	23	9774	92	4830	39	97	23	—	—	—	—	28
Št. Peter n. K.	30489	15	29985	66	60474	81	13361	54	10904	20	10925	—	3009	56	502
Št. Rupert															
Št. Vid pri Zat.	43312	68	37233	82	80546	50	32963	67	19164	25	17400	—	2070	—	436
Šibenik	24848	74	24193	96	49042	70	182924	81	69464	21	511716	49	51202	34	706
Škocijan	8915	98	6670	75	15586	73	3406	—	2631	98	1490	—	600	—	758
Škofja Loka	16016	56	14364	66	30379	20	11228	—	5229	76	8300	—	210	—	88
Šmartno p. Kranju	39674	65	35726	29	75400	94	13452	65	4041	47	23244	79	8846	48	111
Šmartno p. Litiji	19543	47	19964	56	39508	03	12885	74	4543	48	600	—	1480	—	265
Šmartno p. sm. goro	5296	94	5813	46	11110	40	3009	—	3590	—	2220	—	400	—	42
Štokovci															
Šturije	11917	43	8479	58	20397	51	4811	—	3079	18	5340	—	2014	98	—
Šmarjeta Dolensko.	3011	35	2340	—	5701	57	2957	—	—	—	2340	—	—	—	51
Trata	14350	90	14500	—	28850	90	14350	—	—	—	—	—	—	—	—
Tinjan															
Tomaj	9136	33	8498	10	17634	49	1933	80	2587	45	5900	—	230	—	551
Tomišelj	9236	31	5914	98	15150	29	3818	—	2574	98	1840	—	700	—	—
Toplice															
Trebnje	112837	—	49050	—	161887	—	200	—	400	—	60	—	667	15	149
Trebelno															
Trilj	7369	28	5752	33	13121	61	2320	—	4850	—	900	—	5029	10	729
Trnovo	37807	54	38821	30	76628	84	10145	42	11832	99	26283	10	3127	04	814
Tržič	12927	50	11420	85	24348	25	4308	73	7113	52	4278	20	970	—	214
Tržišče															
Tučepi	15242	—	2740	—	2892	42	—	—	1700	—	1040	—	—	—	125
Tunice	2677	43	1397	92	4075	35	972	—	157	92	1240	—	386	51	45
Trebnje	18697	91	16131	83	34829	74	12365	45	2962	—	7740	—	100	—	73
Vabriga															
Vače															
Velke Lašče	214898	32	214540	68	429439	—	76266	15	47142	31	90740	—	14520	—	315
Vel. Lošinj															
Videm	424	87	1437	60	1868	47	75	—	1010	—	400	—	254	89	307
Vinjani															
Vipava	36975	32	37600	21	74575	53	13003	20	25065	63	12005	—	2395	—	1255
Višnja gora	41894	15	41920	31	83804	46	16221	40	22797	—	12500	—	6643	21	561
Višnjan	680	01	17	40	697	41	—	—	—	—	—	—	—	—	55
Vodice															
Vodice (Dalm.)	2253	32	2135	48	4388	80	399	50	256	48	1485	15	1581	54	339
Vojsko	402	31	395	13	797	44	291	10	355	03	40	—	110	71	44
Vrhnika	38714	03	32044	22	70758	25	14678	38	22567	60	9110	—	4428	21	+2
Vrlika	54251	81	53452	89	107708	70	14474	20	2987	28	138358	66	11397	78	373
Vrvari															
Vurberg	2875	22	2324	88	5200	10	2536	52	120	—	—	—	332	—	48
Vič	5828	83	6577	11	12405	94	2130	38	216	—	5132	—	10	—	29
Zagorje ob Savi	21694	44	21117	84	42812	28	11548	42	8512	85	8000	—	—	—	+1
Zagradec															
Zaostrog	26630	69	26348	10	52978	79	10593	24	940	—	4653	30	1297	60	+2
Zatičina															
Zg. Besnica															
Zg. Tuhinj	3813	22	5014	29	8827	51	3496	—	1984	92	—	—	250	—	190
Žibika															
Zreče	1124	60	1131	55	2256	15	1124	—	160	—	971	55	—	—	24
Žiče	10272	44	10345	06	20617	50	158	—	—	—	830	—	70	—	68
Žiri	16531	71	14324	28	30855	99	7760	18	11925	84	2200	—	3120	—	285
Žminj	10557	67	21180	49	31738	16	9700	—	9540	—	11307	72	689	15	304
Žužemberk	29800	20	28252	36	58052	56	6728	56	16315	54	11361	89	2366	66	—

I m e	Prejemki		Izdatki		Denarni promet		Hranilne vloge				P o s o j i l a				Število članov
							vloženo		vzdignjeno		dano		vrnjeno		
	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	
Pločice-Konavlje	43385	05	43359	69	86744	74	82152	08	11137	51	105678	70	10093	34	99
Podbabje	60508	59	60434	—	130942	59	—	—	—	—	1100	—	870	—	426
Podljubelj															
Polhov gradec	16756	52	16281	39	33037	91	9051	—	10891	30	—	—	4000	—	168
Poljane	22179	77	19054	03	41233	30	21035	52	3574	62	4200	—	80	—	435
Poljčane	68139	10	66855	60	13499	70	2980	24	1040	—	—	—	—	—	57
Pomjan	1319	07	857	72	2176	79	583	54	290	—	120	—	427	95	250
Postojna	2529	72	2751	84	5281	56	2371	26	250	—	200	—	150	—	58
Ponikva	578	10	820	—	1398	10	490	—	320	—	600	—	40	—	50
Sp. Polskava															
Predšvor															
Preska	17411	95	17920	52	35332	47	11669	98	826	47	4220	—	2700	—	+1
Prihova	5584	13	4740	18	10324	31	1879	—	620	—	3000	—	1970	—	50
Proložac	2530	95	2654	—	5184	95	—	—	4	—	2650	—	2208	—	444
Prosek															
Podzemelj															
Punat	56799	99	56662	27	113462	26	16793	99	7400	45	600	—	—	—	71
Preko															
Raka	6850	—	8005	—	14850	—	1850	—	800	—	7705	—	—	—	63
Rab															
Radeče	29898	89	29193	13	59092	02	20005	40	1823	51	11079	60	8490	33	522
Radovica	12340	88	12342	46	24689	34	12313	16	3708	—	580	—	—	—	66
Radunič	44643	24	44510	20	89153	44	3720	—	190	—	43295	—	285	—	111
Rajhenburg	5081	84	4018	—	9099	84	2325	—	388	—	630	—	60	—	115
Ravidol															
Ribnica	82577	37	77268	69	159846	08	58156	84	22982	62	43188	56	10734	87	383
Ricmanje															
Rob	26485	67	25394	89	51880	56	21227	—	3308	71	1000	—	2300	—	221
Roč	2541	40	3829	48	—	—	1850	—	1850	13	460	—	662	—	297
Rogoznica	6193	69	6289	72	12483	41	3316	47	6036	85	2010	16	2874	93	135
Rova	28446	56	23374	81	51821	17	7588	86	10666	71	3830	—	20515	20	239
Rovte															
Sodražica															
Stari trg pri Ložu	35321	20	28281	73	63602	93	10145	80	12206	43	15930	—	2100	—	620
Sp. Polskova	3997	40	3636	20	7633	60	3695	—	1365	—	220	—	150	—	60
Selca na Braču	28378	38	36602	81	64981	14	3881	44	5977	48	1080	50	20	—	219
Selca p. Škof.	23229	08	18644	90	41893	98	6844	74	15516	66	2780	—	3140	—	242
Semič	14381	38	12557	07	26938	45	9549	94	10895	23	1620	—	1105	—	359
Senožeče	1653	93	1804	49	3458	42	100	—	490	—	1250	—	300	—	343
Sevnica	41933	13	32647	91	74581	04	31640	41	16651	10	15018	—	6351	—	2105
Slatina	94925	07	94840	12	190662	10	49798	38	33014	83	24950	—	18771	—	737
Slivnica	2197	11	1984	40	4181	51	1783	48	279	—	700	—	370	—	47
Sl. Gradec	10243	11	8982	55	19225	66	8223	—	2366	82	6015	13	338	28	197
Smlednik	6034	07	5724	99	11759	06	5906	—	2316	27	100	—	—	—	+1
Sorica															
Spodnja loka															
Split															
Srednja vas	11233	52	10673	97	21907	49	5425	—	5652	—	4922	—	1430	—	405
Staracerkev															
Stara Loka															
Starigrad															
Starilog															
Staritrq	6070	42	5969	73	12041	15	5750	—	—	—	150	—	—	—	9
Struge	11691	45	10090	63	21782	08	2120	—	6572	43	1650	—	—	—	+1
Studenci	1777	—	1601	85	3378	85	1769	—	39	50	—	—	—	—	16
Sučuraj	562	05	750	—	1312	05	390	93	—	—	740	—	157	78	52
Suhor															
Sutivan	5558	36	5008	73	11167	09	380	—	880	—	570	—	—	—	—
Sv. Ema	2122	02	2333	18	4455	20	800	—	416	—	1880	—	852	20	269
Sv. Ivan															
Sv. Jakob ob S.	5602	98	5627	46	11220	44	2535	—	1400	—	1300	—	440	—	185
Sv. Jur j. žel.															
Sv. Križ (Kastav)	2330	80	2000	—	4330	80	1188	—	—	—	2000	—	900	—	106
Sv. Križ p. Kost.	31523	67	25743	72	57267	39	8813	68	13621	41	11237	—	7940	10	1
Sv. Križ p. Litiji															
Sv. Kunigunda	7652	50	7399	68	15052	43	5756	—	1202	68	—	—	1864	16	94
Sv. Lenart	24308	07	29811	60	54119	67	16833	14	8503	13	12065	—	4583	—	+2
Sv. Lovrenc na Drav polju	38106	12	37964	61	76073	73	34810	20	5318	30	22015	—	150	—	46
Sv. Lucija	113	90	1560	45	1674	35	—	—	—	—	1560	—	—	—	124
Sv. Križ pri Trstu	5938	94	4228	28	10167	22	193	—	—	—	3500	—	—	—	23

Računski zaključki.

Proseško-kontovelska posojilnica in hranilnica na Proseku,

registrovana zadruga z neomejeno zavezo za I. upravno leto 1907.

Člani: stanje začetkom l. 1907 —, v upravnem letu pristopilo 280, izstopilo —, koncem l. 1907 280.

Prejemki.	Denarni promet.	Izdatki.
	Kron	Kron
Deleži — vplačani . . .	2.800 —	Vzdignjene hran. vloge . . . 3.865 21
Hranilne vloge sa kap obrestmi	10.915 17	Obr. hran. vlog izplač. . . 75 90
Vrnjena posojila	14.664 75	Obr. hran. vlog kapital . . 151 95
Tekoči račun z zvezo . .	93.800 —	Dana posojila 118.515 80
Predplač. obr. od pos. . .	4.672 79	Obresti tekoč. računa . . . 3.003 58
Uprav. in urad. prisp. . .	1.618 99	Inventar premični 269 —
Pristopnine	560 —	Upravni in urad. stroški . 1.265 39
		Delež pri Zadr. zvezi . . . 1.000 —
		Tiskovine 778 59
		Gotovina 31. dec. 1907 . . 106 28
	129.031 70	129.031 70

Imetje.	Bilanca.	Dolgovi.
	Kron	Kron
Posojila	103.851 05	Deleži 2.800 —
Inventar premični	242 10	Hranilne vloge in kapit. obresti 7.049 96
Zaostale obresti posojil . .	226 73	Tekoči račun z zvezo . . . 93.800 —
Vrednost tiskovin	50 —	Predplač. obr. od pos. . . 729 59
Delež pri Zadr. zvezi . . .	1.000 —	Čisti dobiček 1.096 61
Gotov. dne 31. dec. 1907 . .	106 28	
	105.476 16	105.476 16

Hrvatska Pučka Blagajna v Podbablje,

registrovana zadruga z neomejeno zavezo za II. upravno leto 1907.

Člani: stanje začetkom l. 1907 170, v upravnem letu pristopilo 245, izstopilo —, koncem leta 415.

Prejemki.	Denarni promet.	Izdatki.
	Kron	Kron
Deleži — vplačani . . .	2.450 —	Vzdignjene hran. vloge . . . 3.108 40
Hran. vloge vložene in kapitalizovane obresti . . .	16.871 18	Obresti hran. vl. izplač. . . 9 67
Vrnjena posojila	6.448 80	Obresti hran. vl. kapit. . . 793 82
Tekoči račun z zvezo . . .	118.996 35	Dana posojila 136.120 —
Plačane obr. od posojil . .	5.692 62	Tekoči račun z zvezo . . . 508 30
Uprav. in urad. prisp. . .	78 20	Obresti tekoč. računa . . . 3.673 06
Gotovina začet. l. 1907 . .	134 78	Inventar premični 675 75
		Upravni in urad. stroški . 136 15
		Rent. dav. in nep. pri. . . 3 50
		Delež Zadr. zvezi 200 —
		Gotovina 31. dec. 1907 . . 6.668 28
	151.896 93	151.896 93

Imetje.	Bilanca.	Dolgovi.
	Kron	Kron
Posojila	145.921 20	Deleži 4.150 —
Inventar premični	888 53	Hran. vloge s kapit. ob. . 23.956 11
Delež pri Zadr. zvezi . . .	400 —	Tekoči račun z zvezo . . . 123.210 —
Gotovina 31. dec. 1907 . .	6.668 28	Predplačane obres. pos. . . 9 —
		Rezervni zaklad 285 —
		Čisti dobiček 2.267 90
	153.873 01	153.873 01

Društvo za štednju i zajmove v Staromgradu,

registrovana zadruga z neomejeno zavezo, za VIII. upravno leto 1907.

Člani: stanje začetkom leta 1907 248, v upravnem letu pristopilo 36, izstopilo 6, koncem leta 1907 278

Prejemki.	Denarni promet.	Izdatki.
	Kron	Kron
Deleži — vplačani . . .	6.220 —	Deleži izplačani 980 —
Hranilne vloge s kap. obrestmi	380.279 79	Hran. vloge dvignjene . . 224 130 81
Vrnjena posojila	33.354 15	Obr. hranil. vlog izplač. . 4.610 58
Tekoči račun z Zvezo . . .	95.960 04	Obr. hran. vlog. kapit. . . 15.266 83
Obresti tekoč. računa . . .	19.443 38	Dana posojila 59.083 79
Plačane obr. od posojil . .	6.526 67	Tekoči račun z Zvezo . . 233.743 38
Upravni in urad. prisp. . .	29 58	Inventar premični 526 34
Pristopnine	36 —	Upravni in urad. stroški . .
Plačane obresti posojil . .	82 45	rent. dav. in nep. pris. . 1.781 88
V c. kr. poštni hranilnici .	280 99	V c. kr. poštni hran. . . . 202 68
Obresti pošt. hranilnice . .	2 68	Naloženi prihranki 3.149 08
Gotov. začet. leta 1907 . .	23.351 34	Dividenda iz čistega dobička leta 1906 . . . 1.522 37
		Gotovina 31. dec. 1907 . . 20.569 33
	565.567 07	565.567 07

Imetje.	Bilanca.	Dolgovi.
	Kron	Kron
Posojila	129.295 23	Deleži 30.060 —
Tekoči račun z zvezo . . .	461.620 —	Hranilne vloge s kapitalizovanimi obrestmi . 580 795 07
Inventar premični	562 66	Predplačane obresti pos. . 829 07
Zaostale obresti posojil . .	2.194 96	Rezervni zaklad z obr. . . 8.387 35
Delež pri Zadr. zvezi . . .	1.000 —	Čisti dobiček 3.683 57
Delež pri Ljud. posojil. . .	4 —	
V c. kr. poštni hran. . . .	121 53	
Rezervni zaklad	8.387 35	
Gotovina 31. dec. 1907 . .	20.569 33	
	623.755 06	623.755 06

Seoska Blagajna u Rogoznici kod Omiša,

registrovana zadruga z neomejeno zavezo, za VI. upravno leto 1907.

Člani: stanje začetkom leta 1907 121, v upravnem letu pristopilo 8, izstopilo 2, koncem leta 1907 127.

Prejemki.	Denarni promet.	Izdatki.
	Kron	Kron
Deleži — vplačani . . .	80 —	Deleži — izplačani 20 —
Hranilne vloge s kap. obresti	35.310 03	Vzdignj. hranilne vloge . . 32.583 73
Vrnjena posojila	26.984 06	Obr. hran. vlog izplač. . . 103 05
Tekoči račun	12.688 07	Obr. hran. vlog kapital. . . 245 88
Plačane obresti od pos. . .	74 47	Dana posojila 32.397 66
Upr. in urad. prispevki . . .	110 30	Tekoči račun z zvezo . . . 7.000 —
Pristopnine	32 —	Obresti tekočega računa . 1.214 58
Gotovi. začet. leta 1907 . .	292 27	Inventar premični 329 80
		Upravni in urad. stroški . .
		rent. dav. in nep. pris. . . 312 06
		Četrtri in peti obrok deleža zvezi 400 —
		Gotovina 31. dec. 1907 . . 964 44
	75.571 20	75.571 20

Imetje.	Bilanca.	Dolgovi.
	Kron	Kron
Posojila	36.669 74	Deleži 1.270 —
Inventar premični	777 86	Hranilne vloge s kapit. obrestmi 11.021 95
Vrednost zastavin	6 80	Tekoči račun z zv. 25.679 14
Delež pri »Zadr. zvezi« . .	1.000 —	Podpora upisn. in dolg na inventarju 331 03
Gotov. 31. dec. 1907	957 64	Rezervni zaklad in obr. . . 993 94
		Čisti dobiček 115 98
	39.412 04	39.412 04

Boljunsko društvo za štednju i zajmove,

registrovana zadruga z neomejeno zavezo, za upravno leto 1907.

Člani: stanje začetkom leta 1907 79, v upravnem letu pristopilo 22, izstopilo —, koncem leta 1907 101.

Prejemki.	Denarni promet.	Izdatki.
	Kron	Kron
Deleži — vplačani . . .	88—	Vzdignjene hran vloge . . . 9.480 92
Hranilne vloge s kap. obrestmi	18.531 65	Tekoči račun 12.590 84
Vrnjena posojila	7.474 39	Posojila 18.402 23
Tekoči račun z zvezo . .	16.523 46	Obresti hranilnih vlog izplačane 297 30
Zaostale obr. in tekoči .	1.408 51	Obresti hranilnih vlog kapitalizovane 474 20
Razni	52 42	Obresti tekočega računa . . 867 43
Pristopnine	44—	Knjige in tiskovine 45 —
Gotov. začet. leta 1907 .	268 08	Davek 8 99
		Upravni stroški 247 36
		Delež pri Zadr. zvezi 200 —
		Delež pri Gosp. zvezi 20 —
		Gotovina 31. dec. 1907 . . . 1.756 24
	44 390 51	44.390 51

Imetje.	Bilanca.	Dolgovi.
	Kron	Kron
Gotovina 31. dec. 1907 . .	1.756 24	Deleži 404 —
Posojila	38.449 23	Hranilne vloge s kapit. obrestmi 22 930 10
Zaostale obresti posojil .	1.481 87	Tekoči račun 18.626 24
Knjige in tiskovine . . .	104 89	Rezerv. zaklad z obr. . . . 239 24
Delež pri „Zadr. zv.“ . .	600 —	Čisti dobiček 252 65
Delež pri Gosp. zvezi v Ljubljani	40 —	
Delež pri Gosp. zvezi v Pulju	20 —	
	42.452 23	42.452 23

Kaštelirsko društvo za štednju i zajmove u Kašteliru,

registrovana zadruga z neomejeno zavezo, za VIII. upravno leto 1907.

Člani: stanje začetkom leta 1907 191, v upravnem letu pristopilo 21, izstopilo 6, koncem leta 1907 206.

Prejemki.	Denarni promet.	Izdatki.
	Kron	Kron
Gotov. začet. leta 1907 .	9.291 72	Deleži — izplačani 24 —
Deleži — vplačani	84—	Vzdignjene hran. vloge . . 21.398 30
Hranilne vloge in pos. . .	46.883 —	Tekoči račun z zvezo . . . 35 200 —
Tekoči račun z zvezo . . .	13 500 —	Dana posojila 34 076 —
Vrnjena posojila	22 951 04	Plačane obresti 627 19
Obresti	3 359 14	Upravni stroški 422 82
Pristopnina in drugo . . .	42 —	Gotovina 31. dec. 1907 . . . 4.362 59
	96 110 90	96 110 90

Imetje.	Bilanca.	Dolgovi.
	Kron	Kron
Gotovina 31. dec. 1907 . .	4 362 59	Deleži 824 —
Tekoči račun	22.214 —	Hranilne vloge s kapit. obrestmi 84.241 93
Posojila	61.201 —	Rezervni zaklad 3.255 76
Del tekočih obresti ki spada na leto 1907 . . .	532 75	Čisti dobiček 203 91
Inventar	167 57	
Knjige in tiskovine . . .	47 69	
	88 525 60	8.525 60

Opertaljsko društvo za štednju i zajmove,

registrovana zadruga z neomejeno zavezo, za IX. upravno leto 1907.

Člani: stanje začetkom leta 1907 252, v upravnem letu pristopilo 29, izstopilo 12, koncem leta 1907 269

Prejemki.	Denarni promet.	Izdatki.
	Kron	Kron
Gotov. začet. leta 1907 .	4.493 08	Izplačani deleži 48 —
Deleži — vplačani	116 —	Hranilne vloge in pos. . . 26.657 11
Hranilne vloge in izposojila	65.776 37	Tekoči račun 107 06
Vrnjena posojila	9 376 70	Dana posojila 47.531 65
Plačane obresti od pos. . .	4 074 49	Obresti hranilnih vlog izplačane 6.416 34
Upravni stroški	104 74	Upravni stroški 431 64
	83.941 38	Gotovina 31. dec. 1907 . . . 2.749 58
		83 941 38

Imetje.	Bilanca.	Dolgovi.
	Kron	Kron
Gotovina 31. dec. 1907 . .	2 749 58	Deleži 1 076 —
Posojila	117.290 67	Hranilne vloge in izpos. . 130.289 67
Inventar premični	161 51	Predplačane obr. pos. . . 29 83
Obresti pos. zaostale . . .	8.445 26	Rezervni zaklad 2.583 87
Tekoči račun	3.468 41	Čisti dobiček 136 86
Prenos iz rezervnega zaklada	2.000 —	
	134.115 43	134.115 43

Blagajna za štednju i zajmove u Vodicama,

registrovana zadruga z neomejeno zavezo, za upravno leto 1907.

Člani: stanje začetkom leta 1907 339, v upravnem letu pristopilo —, izstopilo —, koncem leta 1907 339.

Prejemki.	Denarni promet.	Izdatki.
	Kron	Kron
Vrnjena posojila	1.523 20	Vzdig. hranilne vloge . . . 233 17
Naložen denar	5.388 73	Hranilne vloge s kapit. obrestmi 1.056 23
Tek. račun z zvezo	642 57	Tekoči račun z zvezo . . . 2.171 03
Vrnjeno od tiskarne	23 93	Izplač t-k. račun 3.733 69
Sod. stroški in taksa	337 97	Razni stroški 965 37
Plačani prejemki za leto 1908	472 59	Inventar premični 8 58
Prejemki za gospodar. potrebine	570 21	Tiskovine 23 93
Dividende za 20 delež. H. P. B. za l. 1906	45 —	Plača tajniku blagajniku . 1.200 —
Razni dohodki	409 15	Čisti dobiček 21 35
	9.413 35	9 413 35

Imetje.	Bilanca.	Dolgovi.
	Kron	Kron
Gotovina 31. dec. 1907 . .	222 17	Hranilne vloge 24.328 30
Dana posojila	125.938 28	Tekoči račun 106.667 39
Tekoči račun	3.678 20	Blagajna 250 —
Inventar premični	5.910 43	Rezervni zaklad 2.763 39
	135.749 08	Zadružni poslov. deleži . . 1.740 —
		135.749 08

Sitarska in žimarska zadruga v Stražišću,

registrovana zadruga z omejeno zavezo, za I. upravno leto 1907.

Člani: stanje začetkom leta 1907 —, v upravnem letu pristopilo 112, izstopilo —, koncem leta 1907 112.

Prejemki	Denarni promet.	Izdatki.	
	Kron	Kron	
Vplačani deleži	3.747—	Izplačani deleži	2—
Pristopnine	112—	Vrnjena izposojila	17.100 93
Tekoči račun s pos.	102.121 30	Izdatki za blago	136 245 60
Prejemki za blago	54.213 36	Voznina	525 83
Prehodni	94 81	Inventar premični	858 49
Povrnjena vozna	217 90	Upravni stroški	3 920 20
Tekoči račun z zvezo	3.356 57	Obresti izposojil	1 190 75
		Tekoči račun z Zvezo	3 356 57
		Naloženo v pošt. hran.	658 76
		Gotovina konec I. 1907	4 41
	163.863 54		163.863 54

Imetje.	Bilanca.	Dolgovi
	Kron	Kron
Vrednost blaga	61.295·71	Deleži 3 745·60
Terjatve na blagu pri zadružnikih	9.124·92	Neizplač. obr. deležev . 34·16
Terjatve na blagu pri nezadružnikih	18.884·81	Izposojila 85.020·37
Vrednost prem. invent.	772·65	Dolg na blagu nezadr. 1.968·82
Delež pri „Zadr. zv.“ .	10—	Dolg na prehodnjih . 94·81
Delež pri „Gosp. zv.“ .	20—	Čisti dobiček 180·43
Nal. den. v pošt. hran.	658·76	
Predplačana najemnina	272·93	
Gotovina konec I. 1907	4·41	
	91.044·19	91 044·19

Obrtno in konsumno društvo pri Sv. Ivanu pri Trstu,

registrovana zadruga z omejeno zavezo za IV. upravno leto 1907.

Člani: stanje začetkom I. 1907 48, v upravnem letu pristopilo 1, izstopilo 5, koncem I. 1907 44.

Prejemki.	Denarni promet.	Izdatki	
	Kron	Kron	
Blagaj. preost. l. 1906	346·23	Izplačani deleži	400—
Vplačani deleži	50—	Vrnjena izposojila	50.548 50
Izposojila	76 910—	Izdatki za blago	21 101 16
Prejemki za blago	37.180 46	Voznina	957·56
Dvignene vloge	4.856·47	Užitnina	5.658 55
Razni prejemki	378·07	Inventar nepremični	25 282·29
		Inventar premični	4.284 37
		Davki	514 05
		Neposredne pristojbine	— 30
		Upravni stroški	2.374·13
		Obresti izposojil	3 297·66
		Naložen denar	4 887—
		Delež pri domači pos.	20—
		Gotovina konec l. 1907	731·90
	120.057 47		120 057 47

Imetje.	Bilanca.	Dolgovi.
	Kron	Kron
Vrednost blaga	2.276 40	Deleži 2.300—
Terj. na blagu pri zad.	73—	Izposojila 99.497 50
Terj. na blagu pri nez.	145 80	Dolg na blagu zadrůž. 1.460 76
Vrednost nepr. invent.	96.449 21	Rezer. zaklad z obresti 4 619 23
Vrednost prem. invent.	8.549 12	Čisti dobiček 453 07
Naložen denar	35 13	
Kavcija za plin	40—	
Delež pri domači pos.	20—	
Delež pri Zvezi	10—	
Gotov. koncem I. 1907	731 90	
	108.330 56	108.330 56

Kmetijsko društvo v Vipavi,

registrovana zadruga z omejeno zavezo, za VIII. upravno leto 1907.

Člani: stanje začetkom leta 1907 288, v upravnem letu pristopilo 20, izstopilo 10, koncem leta 1907 298.

Prejemki.	Denarni promet.	Izdatki.
	Kron	Kron.
Blag. preostanek l. 1906	38 67	Izplačani deleži 81 02
Vplačani deleži	137 05	Vrnjena izposojila 28.000 —
Pristopnine	40—	Izdatki za blago 52 266 46
Izposojila	26.600—	Voznina 3.055 34
Prejemki za blago	58.338—	V c. kr. poštni hranila 35.437 86
Inventar premični	456 74	Inventar nepr. (silnica) 300—
Inv. nepr. vinograd	4.231 21	Inventar premični 4.209 29
Prehodni	33 89	Invent. nepr. vinograd 1.959 74
Doneski filtra	40 80	Zemljišni davki 9 92
parotvorca	284 65	Neposredna pristojbina — 90
trtnice	6—	Upravni stroški 4.009 71
Brezobrestno posojilo	4.000 —	Obresti deležev 27 04
Zadr. zv. tekoči račun	163 10	Prehodni 56 47
Povrnjene vozne	22 11	Naložen denar 160—
Prejete obresti	79 51	Tekoči račun z zvezo 143 10
Nalož. denar vzdignjen	190—	Gotovina konec l. 1907 41 04
Iz c. kr. poštne hranil	35 096 16	
	129.757 89	129 757 89

Imetje.	Bilanca.	Dolgovi.
	Kron	Kron
Vrednost blaga . . .	36 851'49	Deleži s kap. obrestmi 3.993—
Terj. na blagu pri zad .	5 711'68	Neizpl. obresti deležev 377'97
Terj. na blagu pri nez .	9.735 81	Izposojila in obresti 52.023 86
Vred. nepr. inv. (vinog.)	5 137'43	Dolg na blagu zadrůž. 11.325'94
Vrednost prem. invent	12.491'35	Dolg na blagu nezadr . 1.695'78
Vrednost nepr silnica	270—	Brezobrestno posojilo . 4 000—
Vrednost neprem. kleti	9.292'50	Tekoči račun z Zvezo . 20—
Naložen denar . . .	196—	Rezervni zakl. z obresti 7.267'40
V c. kr. poštni hranil.	1.534 45	Čisti dobiček 557'80
Gotovina konec I 1907	41'04	
	81 261'75	81.261 75

Kmetijsko društvo v Rovtah pri Logatcu,

registrovana zadruga z omejeno zavezo, za X. upravno leto 1907.

Člani: stanje začetkom leta 1907 390, v upravnem letu pristopilo 7, izstopilo 8, koncem leta 1907 389.

Prejemki.	Denarni promet.	Izdatki.
	Kron	Kron
Blagajn. preost l. 1906	331 62	Izplačani deleži 8 —
Vplačani deleži	7 —	Vrnjena izposojila 28 952 88
Izposojila	28.149 65	Izdatki za blago 76.816 81
Prejemki za blago	85 453 49	Voznina 4.000 14
Prehodni	28 60	Užitnina 571 62
Povrnjena najemščina	40—	Inventar premični 40—
		Neposredne pristojbine —20
		Upravni stroški 1.868 70
		Obresti izposojil 315 89
		Prehodni 28 60
		Naloženo 1.000—
		Gotovina koncem l. 1907 407 52
	114.010 36	114.010 36

Imetje.	Bilanca.	Dolgovi.
	Kron	Kron
Vrednost blaga	5.406 68	Deleži 389—
Terj. na blagu pri zad.	2835 82	Izposojila 4.603—
Vrednost prem invent.	212 48	Dolg na blagu nezadr. 1.260 54
Preplačana najemščina	80—	Rezervni zaklad z obr. 3.541 37
Deleži pri družih zav.	202—	Čisti dobiček 350 59
Naložen denar	1.000—	
Gotovina koncem I. 1907	407 52	
	10.144 50	10.144 50

Kmetijsko društvo v Podkorenu,

registrovana zadruga z omejeno zavezo, za X. upravno leto 1907.

Člani: stanje začetkom leta 1907 186, v upravnem letu pristopilo 3, odpadlo 1, koncem leta 1907 188.

Prejemki	Denarni promet.	Izdatki.
	Kron	Kron
Blag preostanek 1. 1906	5.994.20	Deleži — izplačani . . . 40—
Vplačani deleži . . .	182—	Vrnjena izposojila . . . 1.700 —
Pristopnine . . .	6—	Izdatki za blago . . . 62.037.38
Izposojila . . .	840 —	Voznina 4.074.24
Prejemki za blago . . .	66.806.26	Užitnina 249.41
Najemnina . . .	44.60	Inventar premični . . . 3 70
Vzdignjen delež pri Za-		Davki 111.60
družni zvezi . . .	190 —	Neposredne pristojbine . . . —70
Naložen denar vzdignj.	3.71	Upravni stroški . . . 1.719.27
Obresti naložen. denarja	9.97	Obresti delež. in izpos. . 1.171 —
		Tiskovine 3.71
		Naložen denar 199.97
		Gotovina konc. 1. 1907 . 2.765.76
	74.076.74	74.076.74

Imetje.	Bilanca.	Dolgovi.
	Kron	Kron
Vrednost blaga . . .	5.179.66	Deleži 6.314.86
Terjatve	14.292.50	Neizplačane obresti del. . 996.26
Vredn. neprem. invent.	2.438.34	Obresti izposojil . . . 197.54
Vrednost premič. invent.	495.02	Izposojila 11.456.—
Naložen denar pri Zadr.		Dolg na blagu nezadr. . 123.59
zvezi	238.—	Kavcija 100.—
Delež Zadružni zvezi . .	10.—	Rezervni zaklad . . . 5.907.75
Gotovina konc. 1. 1907 .	2.765.76	Čisti dobiček 323.28
	25.419.28	25.419.28

Gospodarsko društvo za štednjo i zajmove u Robu,

registrovana zadruga z neomejeno zavezo, za VI. upravno leto 1907.

Člani: stanje začetkom leta 1907 514, v upravnem letu pristopilo 28, izstopil 2, koncem leta 1907 540.

Prejemki.	Denarni promet.	Izdatki.
	Kron	Kron
Deleži — vplačani . . .	56—	Deleži — izplačani . . . 4—
Hranilne vloge s kap. obresti	83.110.85	Vzdignjene hran. vloge . 32.084.77
Vrnjena izposojila . . .	33.893.65	Obr. hran. vlog izplač. . 53.31
Tekoči račun z Zvezo . .	14.442.78	Obr. hran. vlog kapit. . 8.119.15
Plačane obr. od posojil .	8.778.27	Dana posojila 35.425.90
Pristopnine	56—	Tekoči račun z zvezo . 52.299.01
Gotovina začetkom leta .	7.110.93	Uprav. in urad. stroški . 222.60
		Rent dav in nep. prist. . 46—
		Gotovina 31. dec. 1907 . 19.193.79
	147.448.48	147.448.48

Imetje.	Bilanca.	Dolgovi.
	Kron	Kron
Posojila	166.049.44	Deleži 1.080.—
Tekoči račun z zvezo . .	29.400.—	Hranilne vloge s kapit. .
Inventar premični . . .	320.82	obrestmi 212.564.41
Zaostale obresti posoj. .	2.929.88	Rezervni zaklad 4.752.62
Delež pri Zadružni zvezi .	1.000 —	Čisti dobiček 496.90
Gotovina 31. dec. 1907 .	19.193.79	
	218.893.93	218.893.93

Gospodarsko društvo v Trnovem,

registrovana zadruga z omejeno zavezo, za IX. upravno l-to 1907.

Člani: stanje začetkom leta 1907 683, v upravnem letu pristopilo 22, izstopilo 16, koncem leta 1907 689.

Prejemki.	Denarni promet.	Izdatki
	Kron	Kron
Blagajniški preostanek leta 1906	1.210.65	Izplačani deleži 56 —
Vplačani deleži	90—	Vrnjena izposojila . . . 15.510.29
Pristopnine	26.20	Izdatki za blago 132.221.42
Izposojila	16.136.59	Voznina 5.724.64
Prejemki za blago . . .	147.198.40	Užitnina 6.01
Inventar nepremični . .	4.622.09	Inventar nepremični . . 3.675.02
Najemnina	390.46	Inventar premični . . . 167.08
Povrnjena vožnja	2.037.58	Davki 228.08
Tekoči račun z zvezo . .	243.90	Neposredna pristojbina . —60
		Upravni stroški 4.785.52
		Obresti izposojil 4.644.59
		Delnice opekarne 4.500.—
		Tekoči račun z zvezo . . 4.05
		Najemnina 120 —
		Gotovina konec 1. 1907 . 332.57
	171.975.87	171.975.87

Imetje.	Bilanca.	Dolgovi.
	Kron	Kron
Vrednost blaga	71.760.59	Deleži 1.234.40
Terjat. na blag. pri zad.	87.428.77	Neizplačane obresti del. . 294.36
Terjatve na najemnini . .	23—	Izposojila 93.258.07
Vrednost neprem. inven.	39.461.55	Dolg na divid. zadr. . . 833.15
Vred. prem. inventarja .	2.503.64	Dolg na blagu nezadr. . 106.951.18
Delež pri "Zadr. zvezi" .	10—	Tekoči račun z Zvezo . . 5—
Delež pri "Gosp. zvezi" .	500—	Rezervni zaklad 3.272.12
Delež pri Ljudski pos. .	4—	Čisti dobiček 1.177.84
Delež pri posojilnici v Trnovem	2 —	
Delnice opekarne	5000 —	
Gotovina konec 1. 1907 .	332.57	
	207.026.12	207.026.12

Kmetijsko društvo v Sodražici,

registrovana zadruga z omejeno zavezo, za IX. upravno leto 1907.

Člani: stanje začetkom leta 1907 276, v upravnem letu pristopilo 2, izstopilo 4, koncem leta 1907 274.

Prejemki.	Denarni promet.	Izdatki.
	Kron	Kron
Blagajniški preostanek 1. 1906	111.71	Izplačani deleži 70 —
Vplačani deleži	4—	Vrnjena izposojila . . . 500 —
Pristopnine	6.90	Izdatki za blago 69.535.50
Vrnjeni nalož. denar . .	190—	Voznina 1.896.22
Prejemki za blago . . .	74.037.20	Naložen denar 170—
		Davki 87.79
		Neposredna pristojbina . —20
		Upravni stroški 1.401.53
		Obr. delež. in izposojil . 652.50
		Gotovina konec 1. 1907 . 36.07
	74.349.81	74.349.81

Imetje.	Bilanca.	Dolgovi.
	Kron	Kron
Vrednost blaga	11.021.12	Deleži 1.003.40
Terjat. na blag. pri zadr.	7.915.96	Neizplač. obr. deležev . 365.94
Vred. neprem. invent. .	3.827.71	Izposojila 11.800.—
Vred. prem. inventarja .	267.97	Dolg na blagu nezadr. . 6.599.77
Delež pri Gosp. zvezi . .	160—	Dolg na obr. od izposojil . 90—
Delež pri Zadružni zvezi .	10—	Rezervni zaklad z obr. . 3.041.85
Delež pri pos. v Ribnici .	10—	Čisti dobiček 347.87
Gotov. koncem 1. 1907 .	36.07	
	23.248.83	23.248.83

Vabilo

na

redni občni zbor

Kmetijskega društva v Šent Vidu nad Ljubljano,
registrovane zadruga z omejeno zavezo,

kateri se bode vršil v nedeljo 10. januarja 1909 ob 3. uri
popoldne v Cebavovi dvorani v Šent Vidu nad Ljubljano.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Poročilo načelstva.
3. Potrjenje računskega zaključka.
4. Sprememba pravil.
5. Volitev načelstva.
6. Volitev nadzorstva.
7. Slučajnosti.

Načelstvo.

Vabilo

na

OBČNI ZBOR

Hranilnice in posojilnice v Kamniku,
registrovane zadruga z neomejeno zavezo,

ki se vrši dne 20. decembra 1908 ob 3. uri popoldne v
prostorih hranilnice in posojilnice.

Dnevni red:

Prememba pravil.

Vabilo

na

OBČNI ZBOR

Hranilnice in posojilnice v Petrovčah,
registrovana zadruga z neomejeno zavezo,

ki se vrši v nedeljo dne 3. januarja 1909 ob 9. uri dopoldne
v posojilnični pisarni v Petrovčah št. 3.

Dnevni red:

1. Volitev 5 članov nadzorstva.
2. Predlogi in nasveti.

Objava.

Daje se na javno znanje da će se glavna skupština
Seoske blagajne u Igranim,
držati dne 24. tekućega na 8. sati jutrom u prizemlju bla-
gajne u novoj kuću na kraju, sa sliedećim

Dnevnim redom:

1. Odlučiti, o višemu kreditu, koji bi se kroz dojdnu godinu imao zatražiti.
2. Prama godišnjem iskustvu i proučavanju odlučiti, bi li se u icem mogao pomjeniti društveni pravilnik.
3. Slučajni predlozi.

Ravnateljstvo.

Izredni občni zbor

Mlekarske zadruga v Gorjah,
registrovane zadruga z omejeno zavezo,

se vsled nesklepčnosti občnega zbora, ki bi se bil imel vr-
šiti dne 29. novembra 1908, vrši se dne 20. decembra t. l.
v dvorani ob 3. uri popoldne z istim dnevnim redom.

Tropinovec in droževec

oddaja večje množine po K 1-80 liter „Kmetijsko društvo v Vipavi“.

Priporočajo se: Vzemna zavarovalnica proti požarnim škodam in poškodbam zvonov.

Edini domači zavod te stroke: Ljubljana, Medjatova hiša.

NESTLÉ-jeva

moka za otroke

Priznana redilno sredstvo

Za zdrave in bolne otroke kakor tudi za bolnena želodcu.

Obvaruje in odstranjuje otročjo drisko in bluvaje, črevesni katar.

Knjižica: Otroška hranitev zastoj pri NESTLÉ

Dunaj I. Biberstrasse 11.

Karol Pollak

tovarnar

• Ljubljana •

priporočajo svoje izvrstne

transmisijske (gonilne) jermene

posebnega stroja (Gerbung),

dalje jermenčke za zave-

zavanje in drugo ena-

kovrstno jermenje.

x-2

Dr. Ed. Volčič, v Novem mestu (Kranjsko),

je uredil ter dobivajo se pri njem in pri vseh knjigotrcih naslednje pravne knjige:

1. **Civilnopravdni zakoni** (IV. zv. Pravnikove zbirke) z obširnimi slovenskim in hrvaškim stvarnim kazalom, obsegajoči XII. in 909 strani. 1906. V platno vezana knjiga K 8—
2. **Odvetniška tarifa** določila o rabi hrvaškega in slovenskega jezika pred sodišči; sodne pristojbine, s stvarnim kazalom, (20 tabel). 1906 Broširano K 1-80
3. **Zakon o javnih knjigah**, zemljiških itd. (V. zv. Pravnikove zbirke) z vsemi predpisi, ki so z njimi v zvezi, s stvarnim kazalom v hrvaškem in slovenskem jeziku, z vzorci knjižnih prošenj in vpisov. 1908. Knjiga v 2 delih, skup 618 strani. Mehko vezana knjiga K 5-60 popolno v platno vezana K 6—
4. **Vzglede predlogov, sklepov in vpisov** za zemljiško knjigo; dotična kolkovina in vpisnina. Ponatis iz knjige pod točko 3. Broširano K 1—
5. **Kolkovina in vpisnina** pri zemljiški knjigi. Tabela na močnem papirju, obsek za na steno 60 h.

Dalje od „Poljudne pravne knjižnice“, ki jo izdaja društvo „Pravnik“.

- Zvezek I. **Zakon o dovoljevanju poti za silo**, s pojasnili in vzorcem prošnje. 1907. Mehko vezano K —40
- Zvezek II. in III. **Predpisi o železniških in rudniških knjigah**. 1908. Cena mehko vezani knjižici K —80
- Zvezek IV. in V. **Pristojbinske olajšave ob konverziji terjatev**. 1908. Knjiga potrebna posebno posojilnicam in denarnim zavodom sploh Mehko vezana knjiga K —80
- Zvezek VI.—X. **Predpisi o razdelbi in uredbi ter o zlozbi zemljišč**. 1908. Mehko vezano K 2—
- Pripravlja se: Zvezek XI. in XII. **Predpisi o poljski okvari**. 1908. Mehko vezano K —80
- Ako ni dogovorjeno drugače, se pošiljajo knjige s pošto proti poštnemu povzetju, tako, da se k navedenim cenam priračunijo le resnični in poštni izdatki; pri naročilih do 2 K je najceneje, ako se pošlje naprej kupnina in 10 vin. poštnine v gotovini ali poštnih znamkah.

Superfosfati

rudninski in živalski, so najboljše, najbolj zanesljivo in najcenejše gnojilo z fosforno kislino za zemljo vsake vrste.

Množina fosforove kisline zajamčena. Hitro učinkovanje, največji pridelek.

Vse vrste superfosfatov, kakor ammoniak-, kali-, solitarski-supefosfati se dobi v tovarnah umetnih gnojil, pri trgovcih, kmetijskih zadrukah in društvih. 16—17

Pisarna v Pragi, Graben 17.

C. kr. priv.

pred ognjem in tatovi varne

blagajne

prodaja najceneje dobro znana tovarna blagajnic

M. Adlersflügel

založnik Raiffeisnovih posojilnic

Dunaj, I., Franz Josephs-Quai št. 27.

247 24-23

Najboljša in najsigurnejša

Stanje vlog 31. decembra 1907:
čez 13 milijonov kron

prilika
za štedenje!

Denarni promet 31. decemb. 1907:
čez 64 milijonov kron

Ljudska posojilnica

registrovana zadruga z neomejeno zavezo,

Miklošičeva cesta št. 8 v lastnem domu nasproti hotela „Union“

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. ure zjutraj do 1. ure popoldan ter jih obrestuje po

4 1/2 %

brez kakega odbitka, tako, da sprejme vložnik od vsacih vloženih 100 kron čistih 4 K 50 h na leto.

Stanje vlog 31. decembra 1907: K 13,365.881-08 — Denarni promet v letu 1907: 64,812.603-92

Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se obrestovanje kaj prekinilo.

Za nalaganje po pošti so poštnohranilnične položnice na razpolago.

V Ljubljani, dne 31. decembra 1907.

249, x—20

Dr. Ivan Susteršič,
predsednik.

Josip Šiška, kanonik,
podpredsednik.

Fran Povše,

Odborniki:

Anton Belec,

vodja, graščak, deželni odbornik, drž. in dež. poslanec itd.

posestnik podjetnik in trgovec v Št. Vidu ad Ljubljano.

Anton Kobi,

Karol Kauschegg,

Matija Kolar,

Ivan Kregar,

trgovec in pos. na Bregu.

veleposestnik v Wildonu.

župnik pri D. M. Polju,

svet. trg. in obrt. zbor. v Ljubljani.

Frančišek Lesković,

Karol Pollak,

Ivan Pollak,

Gregor Šlibar,

zasebnik in blag. ljud. pos.

tovarnar in posestnik v Ljubljani.

tovarnar in pos. v Ljubljani.

župnik na Rudniku

Izdajatelj: Zadruga zveza v Ljubljani.

Odgovorni urednik: Anton Kralj, uradni tajnik „Zadruga zveze“. — Tisk Zadruga tiskarne, reg. zad. z om. zav. v Ljubljani.